

RAPPORT

Analysrapport VÅR 2018

Framtagen av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Datum 2018-06-05

Ärendenr BUN 2017/605 & GVN 2017/138

Version [1.0]

Analysrapport VÅR 2018

Innehåll

1. Sammanfattning	4
2. Bakgrund och syfte	5
3. Metod och underlag	6
4. Nulägesbeskrivning	6
4.1. Systematiskt kvalitetsarbete.....	7
4.2. Resultat.....	9
4.2.1. Elevenkäter	9
Grundskola.....	10
Grundsärskola och gymnasiesärskola	11
Gymnasieskola.....	11
4.2.2. Enkäter till vårdnadshavare	12
Förskola.....	12
Fritidshem.....	12
Grundsärskola och gymnasiesärskola	13
4.2.3. Kränkande behandling och frånvaro	13
Förskola.....	14
Grundskola, förskoleklass och fritidshem	14
Grundsärskola och gymnasiesärskola	15
Gymnasieskola.....	15
4.3. Likvärdighet, tillgänglighet och värdegrund.....	15
4.3.1. Värdegrund och effekten av det globala uppropet #metoo	15
Förskola.....	16
Grundskola, förskoleklass och fritidshem	16
Grundsärskola och gymnasiesärskola	17
Gymnasiet.....	17
Vuxenutbildning.....	17
Folkhögskolan	18
4.3.2. Frånvaro och närvaro.....	18
Förskola.....	18
Grundskola och förskoleklass	18
Grundsärskola och gymnasiesärskola	19
Gymnasieskola.....	20
Vuxenutbildning.....	20
Folkhögskolan	20
4.3.3. Förstelärare.....	20
Förskola.....	21
Grundskola, förskoleklass och fritidshem	21
Grundsärskola och gymnasiesärskola	21
Gymnasiet.....	22
Vuxenutbildning.....	22
4.3.4. Likvärdighet och tillgänglighet.....	22
• Kvalitetssäkra övergångar och samverkan	23
• Implementera Skolverkets och egna stödmaterial och handlingsplaner.	23
4.4. Verksamheter som är nya i uppföljningsamtal inom det systematiska kvalitetsarbetet	23

4.4.1.	Arbetsmarknadsenheten.....	23
4.4.2.	Integrationsenheten.....	24
4.4.3.	Ungdomsenheten	24
4.4.4.	Kulturskolan	25
4.4.5.	Fenomenalen	25
5.	Analys och diskussion	25
5.1.1.	Systematiskt kvalitetsarbete	26
5.1.2.	Förskola.....	27
5.1.3.	Grundskola, förskoleklass och fritidshem.....	27
5.1.4.	Grundsärskola och gymnasiesärskola.....	30
5.1.5.	Gymnasieskola	30
5.1.6.	Vuxenutbildningen	31
5.1.7.	Folkhögskola	32
6.	Slutsatser	32
7.	Referenser	35
8.	Bilagor.....	35

1. Sammanfattning

Analysrapporter tas fram två gånger per läsår och är del av det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå. Analysrapport Höst har större fokus på kunskapsresultat och analysrapport Vår har större fokus på värdegrundsarbete och trivsel.

Syftet med analysrapporterna är att utveckla och säkerställa kvaliteten i utbildnings- och arbetslivsförvaltningens olika skolformer och övriga verksamheter genom att följa upp innevarande års verksamhetsplan.

Våren 2018 deltog flera av utbildnings- och arbetslivsförvaltningens verksamheter för första gång i uppföljningssamtal som en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Dessa verksamheter var arbetsmarknadsenheten, integrationsenheten, ungdomsenheten, kulturskolan och Fenomenalen. Samtalen genomfördes som introduktionssamtal med syfte att i första hand ta del av enhetschefernas analys och reflektion av den egna verksamheten samt insyn i enheternas arbete med framtagandet av handlingsplan. Syftet var även att se hur verksamheterna arbetar med värdegrundsfrågor samt ge verksamhetscheferna en inblick i hur det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå bedrivs.

De senaste åren har vi sett en utveckling av skollärans systematiska kvalitetsarbete. Nu ser vi att styrkedjan inom flertalet enheter har etablerats hela vägen från Region Gotlands koncernstyrkort till och med enheternas handlingsplan. Hur rektorer, förskolechefer och enhetschefer arbetar varierar dock mellan de olika verksamheterna. Det varierar även hur och i vilken grad medarbetarkontrakt har kopplats till handlingsplanen. Under vårens kvalitetsuppföljningssamtal har flera framgångsfaktorer utkristalliserat sig för att lyckas med att förankra styrkedjan och det systematiska kvalitetsarbetet samt att göra handlingsplanen levande i verksamheten. Dessa är bland annat att involvera personalen i framtagandet av handlingsplanen, koppla handlingsplanen till varje medarbetares medarbetarkontrakt, att hålla i prioriterade utvecklingsområden samt planera och genomföra kontinuerliga uppföljningar.

Resultatet av elevenkäterna som genomfördes i Gotlands kommunala skolor höstterminen 2017 visar att eleverna på de flesta frågor är positiva till skolan och undervisningen. Generellt är de yngre eleverna mer positiva till skolans verksamhet än de äldre eleverna. Inom grundskolan, grundsärskola, gymnasiesärskola samt gymnasieskolan visar resultaten vidare att vi har trygga elever. En tydlig avvikelse är frågan om huruvida skolarbetet gör eleverna nyfikna och ger lust att lära mer, där alla årskurser inklusive grundsärskola och gymnasiesärskola har lägre resultat än för övriga frågor. Även frågorna som rör delaktighet har relativt låga resultat som dessutom sjunker betydligt med ökande ålder. Låga resultat gällande nyfikenhet är inte unikt för Gotland utan gäller även för övriga Sverige, vilket framkommer av tidigare resultat av Skolenkäten som genomförs av Skolinspektionen. Gällande vårdnadshavares nöjdhet med förskolans, fritidshemmens samt särskolans verksamhet kan vi se att vårdnadshavare överlag är nöjda. Inom förskolan behöver vårdnadshavare få större insyn i vilka delar barnen kan påverka under dagens aktiviteter. En fråga vi behöver arbeta vidare med är varför nöjdheten mellan våra olika förskolor varierar så stort. Om det finns arbetssätt inom våra förskolor som är mer fördelaktiga än andra och som genererar nöjdare föräldrar är det av stor vikt att vi drar lärdom av varandras arbete och lyfter goda exempel inom våra förskolor. Vi vill även trycka på vikten av att förskolorna tar med vårdnadshavarna i analysen av enkätresultaten för att få konkreta svar på varför resultatet ser ut som det gör.

Under vårens kvalitetsuppföljningssamtal ställdes frågor kring värdegrund, frånvaro/närvaro samt förstelärarens uppdrag. I samband med diskussioner kring #metoo och värdegrundsfrågor har många skolledare lyft vikten av undervisning inom sex och samlevnad. Även om ämnet finns med i läroplanen har det en tendens att ”ramla mellan stolarna”. Grundskolan på Gotland behöver diskutera hur arbetet skall utvecklas och hur vi kan säkerställa att undervisningen verkligen genomförs. Wisbygymnasiets arbete inom IRL har vidare många fördelar och uppmärksammar frågor inom genus, sex och samlevnad. Vi ser dock farhågor i att det endast är vissa klasser som får ta del av utbildningen då utbildningen är efterfrågestyrd. Wisbygymnasiet behöver se över fördelningen av denna undervisningsform och göra den tillgänglig för alla elever på Wisbygymnasiet.

Hösten 2017 togs en ny handlingsplan för att förebygga, förhindra och åtgärda skolfrånvaro fram. Handlingsplanen ska ge en konkret vägledning för att motverka risker för långvarig skolfrånvaro. Det är glädjande att notera att skolornas arbete med att uppmärksamma och följa upp frånvaron hos eleverna har fått en god systematik. Utmaningen är därför vidare att se mönster och förstå orsaker för att kunna möta och ändra elevers beteenden där närvaron är låg.

Under kvalitetsuppföljningssamtalen diskuterades även förstelärarens uppdrag och effekterna av dessa. Utvärderingen av förstelärarnas uppdrag samt lärdomar till kommande projektperiod kommer att behandlas mer ingående under maj månad då en utvärderingsträff sker i regi av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen. Några framgångsfaktorer som dock lyftes i genomförda samtal var vikten av tydliga uppdrag och mandat, att arenor skapas för försteläraren att utöva sitt uppdrag på samt en ökad förståelse hos övriga lärarkår kring syftet med uppdraget.

Slutligen ser vi att enheterna över lag har en allt bättre systematik i att anmäla kränkande behandling. Skolor som inte har gjort detta tidigare har nu kommit igång med att anmäla kränkande behandling och nu ser vi ett system som fungerar. Viktigast är naturligtvis att arbeta förebyggande mot kränkande behandlingar och att agera direkt när händelser inträffar.

2. Bakgrund och syfte

Analysrapporter tas fram två gånger per läsår och är del av det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå. Det systematiska kvalitetsarbetet skall enligt skollagen inriktas mot att uppfylla de nationella målen med utbildningen och innebär systematisk och kontinuerlig uppföljning, analys, planering och utveckling av såväl huvudmän som förskole- och skolenheter (Skolverket 2012:5). Analysrapporterna följer dels upp de verksamheter inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen som har ett lagstadgat krav på systematiskt kvalitetsarbete. Dessa verksamheter är förskola, grundskola inklusive förskoleklass och fritidshem, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning. I denna analysrapport har vi dock även valt att följa upp de övriga verksamheterna som finns inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen. Dessa är Gotlands folkhögskola, arbetsmarknadsenheten, integrationsenheten, ungdomsenheten, kulturskolan och Fenomenalen.

Analysrapporterna är uppdelade utifrån skolans två huvuduppdrag, kunskaper och värden.

”Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden” (Skollagen 2010:800).

Analysrapport HÖST som görs på hösten, fokuserar på kunskapsresultat medan analysrapport VÅR som skrivs på våren fokuserar på värdegrundsarbetet inom verksamheterna där bland annat trygghet är ett område som behandlas. De två huvuduppgifterna, att förmedla kunskap och skapa trygghet är beroende av varandra och påverkar varandra.

Syftet med analysrapporterna är att utveckla och säkerställa kvaliteten i utbildnings- och arbetslivsförvaltningens olika skolformer och övriga verksamheter genom att följa upp innevarande års verksamhetsplan. Därmed blir analysrapporterna även ett viktigt underlag till det kommande årets verksamhetsplan.

3. Metod och underlag

Kvalitets- och utvecklingsavdelningen ansvarar för att ta fram en förvaltningsövergripande analysrapport två gånger per läsår. Ett utkast tas fram av avdelningen gemensamt genom att använda nedanstående underlag. Under arbetet involveras även avdelningscheferna som får ge sin syn på det underlag vi har att tillgå. Utkastet bearbetas därefter i förvaltningsledningsgrupp och sedan i barn- och utbildningsnämndens och gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens arbetsutskott. Därefter fastställs analysrapporten av utbildningsdirektören.

Följande underlag har använts i framtagandet av analysrapport VÅR 2018:

- Verksamhetsplan 2018, med tillhörande arbetsplaner och handlingsplaner
- Kvalitetsuppföljningssamtal med skolledare (se bilaga 1 och 2 för frågeställningar som lyftes i samtalen)
- Enkätresultat från förskola, grundskola inklusive fritidshem, grundsärskola, gymnasiesärskola och gymnasieskola (se bilaga 3, 4 och 5).
- Analysrapport 2 2016/2017¹
- Analysrapport Höst 2017
- Analysarbete i kvalitets- och utvecklingsavdelningen
- Analysarbete i ledningsgrupper för avdelningen för förskola, avdelningen för grundskola och avdelningen för gymnasie-/vuxenutbildning.
- Analysarbetet vid avdelningschefsmöte, i förvaltningsledningsgrupp samt i arbetsutskott för barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Delårsrapport 2 2017
- Avdelningschefers verksamhetsberättelser 2017

4. Nulägesbeskrivning

¹ Våren 2017 hette rapporten Analysrapport 2 2016/2017, därefter togs ett beslut att ändra namn på analysrapporterna till Analysrapport Vår respektive Analysrapport Höst.

4.1. Systematiskt kvalitetsarbete

Region Gotland har ett gemensamt koncernstyrkort. Varje förvaltning upprättar därefter, med utgångspunkt från styrkortet en verksamhetsplan som fungerar som ett förvaltningsövergripande dokument. I verksamhetsplanen ingår de övergripande mål från koncernstyrkortet som är tillämpliga för förvaltningen, samt nämndernas egna mål. Vidare beskriver verksamhetsplanen prioriterade utvecklingsområden för att nå målen samt aktiviteter kopplade till utvecklingsområdena.

Med verksamhetsplanen som utgångspunkt gör sedan varje avdelning en arbetsplan och varje enhet en handlingsplan. För alla medarbetare ska det årligen upprättas medarbetarkontrakt som knyter ihop den enskildas uppdrag med det förvaltningsövergripande uppdraget.

Figur 1 Styrkedjan från koncernstyrkort till medarbetarkontrakt

Vid samtliga kvalitetsuppföljningssamtal har frågan "Hur har du arbetat fram och förankrat din arbetsplan/handlingsplan" ställts. Syftet med frågan har varit att undersöka hur förvaltningens verksamheter arbetar med framtagandet av sin arbetsplan/handlingsplan utefter ovanstående styrkedja, undersöka graden av delaktighet hos övriga medarbetare i samband med framtagandet samt undersöka i vilken grad planerade uppföljningar finns.

Efter genomförda kvalitetsuppföljningssamtal kan vi här exemplifiera hur verksamheterna arbetar systematiskt. I många fall framgår att ovanstående styrkedja börjar bli väl förankrad inom våra verksamheter. Inom vissa verksamheter har stort fokus lagts på att få medarbetarna att förstå hela styrkedjan för att på så vis öka förståelsen för innehållet i respektive medarbetarkontrakt. Flera förskolechefer och rektorer berättar om hur de, med stöd av handlingsplanen, kan föra en diskussion med respektive medarbetare utifrån frågan "Vart ser du dig själv i denna handlingsplan, hur kan du bidra till att vi når våra uppsatta mål?". Inom andra verksamheter har styrkedjan förankrats under tidigare år vilket har gjort arbetet med framtagande och implementering av handlingsplanen till en smidigare process.

Ett gott exempel kommer från Solbergaskolan, där skolledningen genomför lektionsbesök där de tittar på utvecklingsområden som finns i handlingsplanen. Genom lektionsbesöket kopplas handlingsplanen till medarbetarsamtal och lönesamtal.

Vilka underlag som använts i samband med att respektive enhet arbetat fram sin handlingsplan varierar. I vissa fall har arbetsplanen upplevts svår att bryta ner till sin verksamhet vilket har gjort att verksamhetsplanen fått en större roll i arbetet. I de flesta fall har enheterna arbetat fram sin handlingsplan genom att utgå från arbetsplanen. Några skolledare lyfter problematiken kring den korta tid som är mellan att arbetsplanen blir klar till att handlingsplanen ska vara färdig. Andra underlag som bidragit i framtagandet av handlingsplanen är bland annat resultat från gjorda enkäter, betyg, frånvarorapportering,

anmälningar om kränkande behandling och klagomål, RiTiSk², elevhälsoarbete, PRIO³-handbok, arbetet med tillgängliga lärmiljöer samt föregående års handlingsplan.

Majoriteten av verksamheterna har utgått från handlingsplanen för 2017 för att säkerställa att de satsningar som då påbörjades verkligen genomförs och får effekt. Vikten av att hålla i identifierade utvecklingsområden över tid har lyfts vid ett flertal tillfällen. Vissa skolområden har förändrats inför höstterminen 2017. I dessa fall har skolledarna påbörjat arbetet med att arbeta fram en gemensam handlingsplan för hela skolområdet men i de flesta fall skjutit på detta till handlingsplanen för 2019. Vi har även förskolor och skolor där det under en tid pågått renoveringsarbete alternativt ombyggnadsarbete. Dessa faktorer visar sig påverkat verksamhetens förutsättningar för att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete.

Wisbygymnasiet som hade sin officiella start höstterminen 2017 såg en unik möjlighet kring framtagandet av en gemensam handlingsplan. Då två gymnasieskolor gick ihop till en var behovet av en genomarbetad och förankrad handlingsplan av största vikt. Av denna anledning började Wisbygymnasiet redan under juni 2017 att samla personalen för en idéproduktionsdag med syfte att alla skulle få möjlighet att tycka till om vad som skulle prioriteras och vad som skulle satsas på. Materialet som kom ut av dagen var väl diskuterat och till viss del ostrukturerat. Arbetet som följde bestod dels av att sammanställa materialet, göra en SWOT⁴-analys samt synkronisera underlaget med arbetsplanen för 2018. Wisbygymnasiet landade sedan i att dela upp handlingsplanen utefter yrkesgrupp. Genom att göra denna indelning upplever rektorerna att tydligheten ökat kring vad som förväntas av respektive yrkesgrupp vilket underlättar både vid förankring, genomförande och uppföljning.

Gällande den planerade uppföljningen inom verksamheterna meddelar de flesta att de har en plan för när och hur handlingsplanen ska följas upp. Vissa gör det veckovis, andra gör det månadsvis alternativt kvartalsvis. Inom framförallt förskolan framgår tydligt att det digitala anteckningsverktyget OneNote används i samband med mötesanteckningar och planerade uppföljningar. Genom att skapa gemensamma digitala anteckningsböcker som hela förskolan samt förskolechefen kommer åt kan samtliga ta del av mötesanteckningar och nulägesanalys, oavsett om personen hade möjlighet att närvara fysiskt. Även vissa rektorer har lyft fördelarna med digitala anteckningsböcker som bland annat gör det möjligt att skapa en systematisk arbetsgång och informationsflödesgång vilket underlättar tillgängligheten inom hela medarbetargruppen.

Övrigt som kommit fram kring det systematiska kvalitetsarbetet

Som nämns ovan har handboken för PRIO varit en del i framtagandet av verksamheternas handlingsplan. Flertalet nämner även att handboken för PRIO hjälper dem i det systematiska kvalitetsarbetet över lag. Under hösten 2017 fastställdes en handlingsplan för att förebygga, förhindra och åtgärda skolfrånvaro inom grundskolan samt grundsärskolan. Utifrån denna handlingsplan upplever skolledare att det har blivit tydligare i hur skolan systematiskt kan arbeta med att främja närvaron och minska frånvaron hos eleverna. Då handlingsplanen är övergripande för samtliga kommunala grundskolor underlättar det kommunikationen med både elever och föräldrar då utgångspunkten är samma. Kvalitets-

² RiTiSk är Region Gotlands avvikelsesrapporteringsystem enligt arbetsmiljölagen

³ PRIO är ett utvecklingsarbete som drivs av SKL och Stockholms stad, står för prioritering, resultat, initiativ, organisation.

⁴ SWOT-analys (namnet SWOT kommer från orden "Strengths", "Weaknesses", "Opportunities" och "Threats") är ett företagsekonomiskt planeringshjälpmedel där man försöker finna styrkor, svagheter, möjligheter och hot vid en strategisk översyn.

och utvecklingsavdelningen ser nu att det finns en större systematik kring hantering av frånvaro i våra kommunala skolor.

Ett ytterligare exempel på systematiskt kvalitetsarbete kommer från Roma/Vänge förskoleområde. Här har förskolechefen tillsammans med biträdande förskolechef under en längre tid arbetat med att ta fram en beskrivning kring förskoleområdets systematiska kvalitetsarbete.

Våren 2018 deltog flera av utbildnings- och arbetslivsförvaltningens verksamheter för första gång i uppföljningssamtal som en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Under punkt 4.4 ges en beskrivning över deras systematiska kvalitetsarbete.

4.2. Resultat

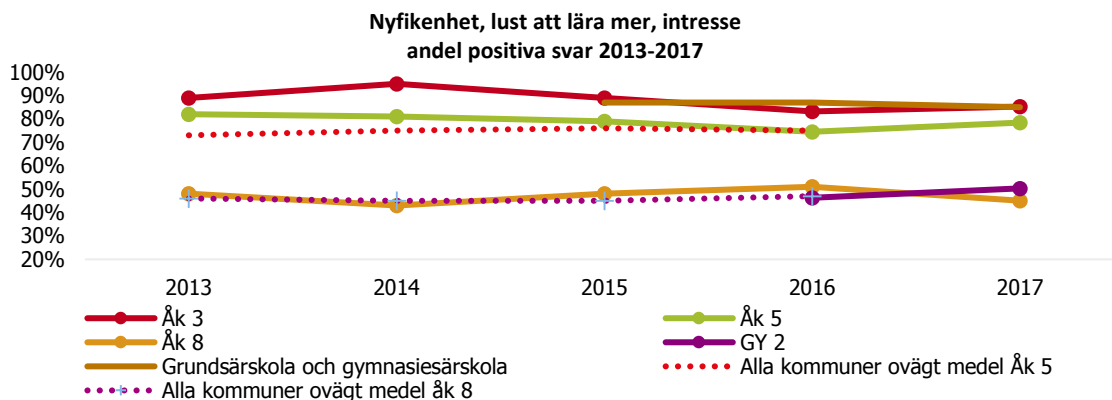
Under höstterminen 2017 genomfördes enkäter till elever i årskurs 3, 5 och 8 i grundskolan, elever i grundsärskola och gymnasiesärskola och elever i årskurs 2 på gymnasiet. Under läsåret 2017/2018 genomfördes enkät till vårdnadshavare med barn i fritidshem genom att de fick en fråga per månad i perioden september-april. I början av vårterminen 2018 genomfördes enkäter till vårdnadshavare med barn i förskola, grundsärskola och gymnasiesärskola. En sammanfattning av resultaten presenteras i detta avsnitt. Se bilaga 3, 4 samt 5 för mer detaljerad resultatredovisning.

Utöver enkäterna som genomförs av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen genomför Skolinspektionen även Skolenkäten vartannat år som en del av deras granskning av landets skolor. Enkäten används för att samla in synpunkter från elever, föräldrar och den pedagogiska personalen, som ett underlag inför bedömningen av skolan. Skolinspektionen publicerade resultatet av Skolenkäten i april 2018. I skrivande stund finns inte Skolinspektionens enkätresultat att tillgå i det format som är jämförbart med tidigare redovisningar. Vi väljer därför att avvakta en presentation och analys tills resultaten finns att tillgå i jämförbart format.

4.2.1. Elevenkäter

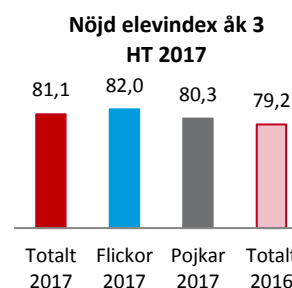
Resultatet av elevenkäterna som genomfördes i Gotlands kommunala skolor höstterminen 2017 visar att eleverna på de flesta frågor är positiva till skolan och undervisningen. Generellt är de yngre eleverna mer positiva till skolans verksamhet än de äldre eleverna. En tydlig avvikelse är frågan om huruvida skolarbetet gör eleverna nyfikna och ger lust att lära mer, där alla årskurser inklusive grundsärskola och gymnasiesärskola har lägre resultat än för övriga frågor⁵.

⁵ I enkäten till elever åk 3, 5, 8 och 2 på gymnasiet är frågan formulerat som "Skolarbetet gör mig så nyfiken att jag har lust att lära mer". I enkäten till elever i grundsärskola och gymnasiesärskola är frågan formulerat som "Skolarbetet är intressant".

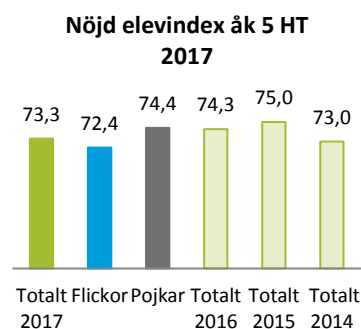
Grundskola

Medelvärde för alla frågor till årskurs 3 per kommunal skola är mellan 3,1 och 3,7 på en fyrgradig skala, vilket tyder på att eleverna generellt är nöjda med verksamheten. Lägsta medelvärde får frågan om skolarbetet gör eleverna nyfikna att lära mer. Högsta medelvärde får frågan om lärarna hjälper till med skolarbetet vid behov. Nöjd elevindex har ökat något jämfört med 2016⁶, från 79,2 till 81,1. Flickorna är generellt mer positiva till skolan och undervisningen än pojkarna. Medelvärde visar dock endast marginella skillnader mellan pojkarna och flickorna. Störst är skillnaden mellan pojkars och flickors resultat när det gäller nyfikenhet och lust att lära mer, där flickor är mer positiva än pojkarna. Nöjd elevindex skiljer sig med 1,7 indexpoäng mellan könen. Svarefrekvens år 2017 för årskurs 3 var 91 %.

Figur 2 Nöjd elevindex åk 3 2016-2017, kommunala skolor.

Medelvärde för alla frågor till årskurs 5 per kommunal skola är mellan 3,0 och 3,7 på en fyrgradig skala, vilket tyder på att eleverna generellt är nöjda med verksamheten. Det lägsta medelvärde har frågorna om nyfikenhet och lust att lära mer, samt att veta vad man ska kunna för att nå kunskapskraven. Högsta medelvärde får frågorna om möjlighet att få hjälp i skolarbetet vid behov och om läraren förväntar sig att eleven ska nå kunskapskraven. Nöjd elevindex har 2017 sjunkit med ett indexpoäng jämfört med 2016. Det finns inga större skillnader mellan pojkarna och flickorna när det gäller medelvärde för de olika frågorna. Skillnaderna i nöjdhet mellan könen är något mer framträdande i nöjdhetsindexet där resultatet för pojkarna är två indexpoäng högre än för flickorna. Svarefrekvens år 2017 för årskurs 5 var 80 %.

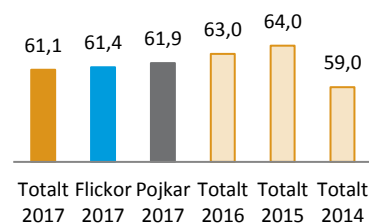

Figur 3 Nöjd elevindex åk 5, 2014-2017, kommunala skolor

⁶ Frågorna som bildar nöjd elevindex ställdes första gång till årskurs 3 i 2016 och kan därför inte jämföras längre bakåt i tid.

Medelvärden för de flesta frågor tyder på att eleverna i årskurs 8 i kommunala skolor har en relativt positiv uppfattning och upplevelse av sin skola och undervisning. De lägsta medelvärden hittar vi på frågorna som rör nyfikenhet att lära mer och lärarnas hänsyn till elevernas åsikter. Högsta medelvärdet fick frågorna om trygghet och lärarnas förväntningar. Nöjd elevindex för 2017 har sjunkit med nästan två indexpoäng jämfört med 2016. Flickorna har ett lägre medelvärde än pojkarna på alla frågor med undantag av frågorna som rör lust och nyfikenhet att lära mer samt lärarens förväntningar. Mest påfallande är skillnaden mellan könen när det gäller trygghet och upplevelse av att läraren tar hänsyn till elevernas åsikter. Skillnaderna mellan könen speglas även något i nöjdhetsindexet där flickornas index är lägre än pojkarnas. Svarefrekvens år 2017 för årskurs 8 var 63 %.

Nöjd elevindex åk 8 HT 2017

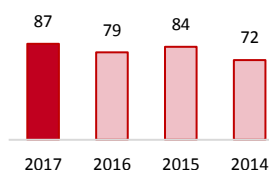

Figur 4 Nöjd elevindex åk 8, 2014–2017, kommunala skolor

Grundsärskola och gymnasiesärskola

Resultatet av elevenkäten som genomfördes i grundsärskolan och gymnasiesärskolan höstterminen 2017 visar att eleverna generellt är mycket positiva till skolan och undervisningen. Undantaget är frågorna som handlar om hur intressant skolarbetet är där eleverna är mindre positiva än för övriga frågor. Högst andel positiva svar har frågan som gäller att få framföra sina åsikter. Den övergripande nöjdheten har ökat 2017 jämfört med 2016. Under 2017 är pojkarna överlag mer positiva till skolan och undervisningen än flickorna, vilket skiljer sig från resultatet för 2016 där det inte fanns några tydliga mönster i skillnaderna mellan pojkar och flickor. Pojkarna är mer positiva än flickorna på sju av tio frågor och den mest påfallande skillnaden gäller frågan om skolarbetet är intressant. Flickorna tycker dock i högre grad än pojkarna att läraren pratar med eleverna om hur de ligger till i skolarbetet och vad de kan bli bättre på. Svarefrekvens för grundsärskolan år 2017 var 100 %.

Elevernas nöjdhet med skolan som helhet 2014-2017

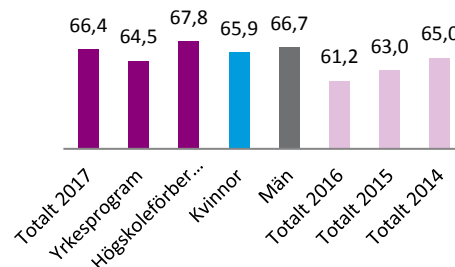

Figur 5 Övergripande nöjdhet i grundsärskolan och gymnasiesärskolan, 2017-2018

Gymnasieskola

Medelvärdet för de flesta av frågorna hamnar mellan 2,8 och 3,5 på en fyrgradig skala. Undantaget är frågan om nyfikenhet att lära mer, där medelvärdet är så lågt som 2,4. Det högsta medelvärdet finns för frågorna om trygghet och lärarnas förväntningar. När det gäller nöjd elevindex har gymnasiet resultat ökat med drygt fem indexpoäng jämfört med 2016 och är i nivå med resultatet för grundskolans årskurs 8. Det finns skillnader i resultatet mellan kvinnliga och manliga elever. Kvinnorna svarar något mindre positivt på alla frågor än männen och har även ett lägre nöjdhetsindex. Svarefrekvens år 2017 för Wisbygymnasiet var 78 %.

Nöjd elevindex Wisbygymnasiet årskurs 2 2017

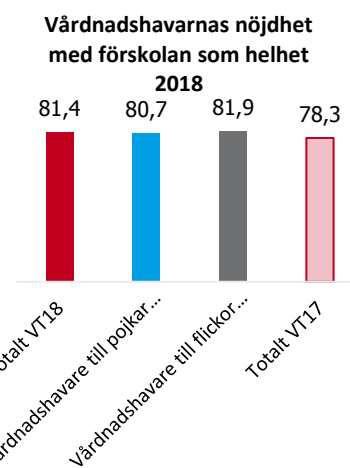
Figur 6 Nöjd elevindex åk 2 Wisbygymnasiet, 2014–2017, kommunala skolor

4.2.2. Enkäter till vårdnadshavare

Resultatet av enkäterna till vårdnadshavare som har genomförts i förskola, fritidshem, grundskola och gymnasieskola visar att vårdnadshavarna överlag är nöjda med verksamheterna. Vårdnadshavare med barn i förskola, grundskola och gymnasieskola är mer positiva till verksamheterna än vårdnadshavare med barn i fritidshem.

Förskola

Enkäten till vårdnadshavare med barn i Gotlands kommunala förskolor visar att vårdnadshavarna överlag är nöjda med verksamheten. Lägst resultat har frågeområdet som rör barns inflytande i verksamheten och högsta resultat har frågeområdet gällande normer och värden. Den övergripande nöjdheten har ökat med ungefär tre poäng (på en 100-gradig skala) 2018 jämfört med 2017. Några frågor är nya för 2018. Resultatet är därför inte direkt jämförbart med tidigare års resultat. Marginella skillnader finns i nöjdhet mellan vårdnadshavare till flickor och vårdnadshavare till pojkar. Det finns stora skillnader mellan de olika förskolorna i vårdnadshavarnas nöjdhet. Mellan förskolan med lägsta och förskolan med högsta resultat på den övergripande nöjdhetsfrågan skiljer hela 27 poäng. Svarefrekvensen 2018 var 49 %. Nytt för 2018 är att enkäten för kommunal förskola skickades till båda vårdnadshavarna om båda hade en registrerat e-postadress. Detta antas bidra till den låga svarsfrekvensen.

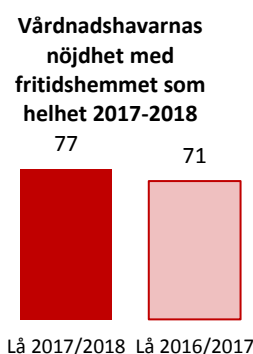

Figur 7 Övergripande nöjdhet för vårdnadshavare med barn i kommunal förskola, 2017-2018

Fritidshem

En gång per månad i perioden september-april har vårdnadshavare med barn i fritidshem svara på en fråga om hur de upplever sitt barns fritidshem. Fyra olika frågor ställdes under höstterminen, sedan ställdes de samma frågorna under vårterminen. Slutligen fick vårdnadshavarna svara på en fråga kring deras övergripande nöjdhet med fritidshemmet.

Resultatet av enkäten till vårdnadshavare med barn i kommunala fritidshem visar att vårdnadshavarna överlag är nöjda med fritidshemsverksamheten. Högsta resultat har frågan som rör samarbetet mellan vårdnadshavare och fritidshemmet. Lägsta resultat har frågan som gäller vårdnadshavarnas upplevelse av att det finns meningsfulla, stimulerade och utvecklande aktiviteter för barnet. Skillnaderna i resultat mellan höstterminen och vårterminen är marginella. Den övergripande nöjdheten har ökad mellan läsåret 2016/2017 och läsåret 2017/2018. Det finns stora skillnader mellan de olika fritidshemmen i vårdnadshavarnas nöjdhet. Mellan fritidshemmet med lägsta resultat och fritidshemmet med högsta resultat på den övergripande nöjdhetsfrågan skiljer hela 43 poäng (på en 100-gradig skala). Genomsnittlig svarsfrekvens för läsåret 2017/2018 är 44 %.

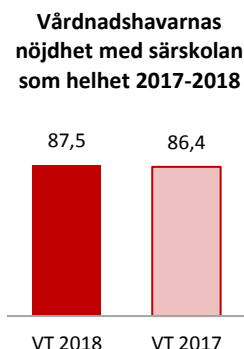
Figur 8 Övergripande nöjdhet för vårdnadshavare med barn i kommunala fritidshem, 2017-2018

Under februari månad 2018 genomfördes även en enkät för att undersöka medarbetarna i fritidshemmets upplevelse av fritidshemmets verksamhet inom fritidshemmets uppdrag. Uppmaningen var att besvara frågorna utifrån hur medarbetaren såg på arbetet inom det

fritidshem medarbetaren arbetade på. Under hösten 2018 kommer resultatet att presenteras och en analys att göras.

Grundsärskola och gymnasiesärskola

Resultatet av enkäten till vårdnadshavare med barn i grundskola och gymnasiesärskola visar att vårdnadshavarna överlag är mycket nöjda med verksamheten. På alla frågor ligger resultatet mellan 3,8 och 3,9 på en fyrgradig skala och har förbättrats jämfört med enkäten som genomfördes 2017. Den övergripande nöjdheten har ökat marginellt med ungefär ett poäng (på en 100-gradig skala) 2018 jämfört med 2017. Svarefrekvensen 2018 var 71 %.

Figur 9 Övergripande nöjdhet för vårdnadshavare med barn i grundskolan och gymnasiesärskolan, 2017-2018

4.2.3. Kränkande behandling och frånvaro

Varje kommunal förskola, förskoleklass, grundskola, fritidshem och gymnasieskola på Gotland har en plan mot kränkande behandling. Planen mot kränkande behandling ligger på respektive enhets Schoolsoft⁷ eller hemsida där den är tillgänglig för både elever och vårdnadshavare. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen, enligt Skollagen (2010:800, kap 6§ 10). Denna anmälan skickas till nämndsekreterare för registrering, därefter till kvalitets- och utvecklingsavdelningen för vidare uppföljning och eventuell utredning. Huvudmannen är vidare skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas att förhindra kränkningar i framtiden. Barn- och utbildningsnämnden samt gymnasie- och utbildningsnämndens arbetsutskott tar emot varje enskild rapport om anmälningar rörande kränkande behandling. En samlad rapport om anmälningar delges båda nämnderna terminsvis.

Anmälan om kränkande behandling

	Vår 2017	Höst 2017	Vår 2018
Förskola	1	1	0
Grundskola	57	71	77
Grundsärskola	0	0	0
Gymnasiesärskola	0	1	0
Gymnasieskola	3	2	0

⁷ Schoolsoft är en digital plattform som används inom förskola, grundskola, grundsärskola och gymnasiesärskola

Uppföljning av hög frånvaro och risk där skolplikten inte fullgörs (kommunal/fristående)

	Vår 2017		Höst 2017		Vår 2018	
	Hög frånvaro	Risk för skolplikt	Hög frånvaro	Risk för skolplikt	Hög frånvaro	Risk för skolplikt
Grundskola	42	30	*	*	167	42
Grundsärskola	0	0	0	0	0	0

*Under hösten 2017 infördes en ny handlingsplan mot skolfrånvaro och nya rutiner kring frånvarorapportering. Detta har inneburit en osäkerhet kring antalet elever med hög frånvaro respektive risk att inte skolplikten fullgörs och redovisas därmed inte.

Skollagen, 7 kap. 22§, anger att ”Kommunen ska se till att eleverna i dess grundskola och grundsärskola fullgör sin skolgång”. Som en del av detta ansvar får barn- och utbildningsnämnden minst två gånger om året en rapport som beskriver den rapportering som skett från huvudmannens rektorer samt från de fristående skolorna avseende elever som har hög frånvaro.

Rektorerna rapporterar fortlöpande, till kvalitets- och utvecklingsavdelningen, om det finns risk för att elevers höga frånvaro riskerar att skolplikten inte kommer att fullgöras. Barn- och utbildningsnämnden ges i slutet av varje termin en detaljerad muntlig rapport. Som en del av det förebyggande arbetet har en ny handlingsplan för att förebygga, förhindra och åtgärda skolfrånvaro tagits fram i samarbete mellan specialpedagogiska nätverket, barn- och elevhälsan och kvalitets- och utvecklingsavdelningen. Handlingsplanen fastställdes 2017-10-23 och ska ge en konkret vägledning för att motverka risker för långvarig skolfrånvaro. Enligt ny rutin ska frånvarorapporteringen ske tre gånger per läsår; 15 oktober, 15 februari och 15 maj. Ett intensivt arbete med implementering av ny handlingsplan påbörjades under vårterminen 2018. Den nya planen ska följas upp och förtydligas efter läsårets slut av den grupp som arbetat fram planen. Effekten av handlingsplanen ser i inledningskedet ut att generera en ökning av antal elever med hög frånvaro och elever som riskerar att inte skolplikten fullgörs. Intentionen av den nya handlingsplanen är att snabbare få fatt i en elevs frånvaro och skälen till det och därmed minska antalet elever med hög frånvaro och risk att inte skolplikten fullgörs. En uppföljning av handlingsplanens förebyggande arbetsgång och effekterna av den ska genomföras efter ett år då vi har jämförelsedata.

Wisbygymnasiet har arbetat fram en frånvarotrappa som gäller från och med läsåret 2017/2018 och ska följas upp vid läsårets slut. Ingen anmälan om frånvaro sker till huvudman då skolplikten inte gäller gymnasieskolan.

Förskola

I förskolan har det gjorts två anmälningar om kränkande behandling under 2017, ingen anmälan har rapporterats under våren 2018. Skälen till att det rapporteras så få anmälningar om kränkande behandling inom förskolan beror på innehållet i läroplanens värdegrund och uppdrag. Ett exempel är att arbetslaget ska stimulera barnens samspel och lära dem att bearbeta konflikter samt reda ut missförstånd, kompromissa och respektera varandra

Grundskola, förskoleklass och fritidshem

I grundskolan anmäldes 57 ärenden om kränkande behandling våren 2017 och 71 anmälningar om kränkande behandling hösten 2017. Våren 2018 visar att antalet

anmälningar om kränkande behandling är relativt konstant. När det gäller grundskolans anmälningar till huvudman så sker det inom flertalet skolområden ett systematiskt arbete med rapportering av kränkande behandling till huvudman. Ett fåtal skolområden anmäler ingen kränkande behandling vilket förvaltningen har följt upp inom vissa skolområden. Det har visat sig att de har ett systematiskt arbete när det gäller händelserapportering. Detta kommer att följas upp ytterligare under innevarande år för att säkerställa att huvudman får rapport om alla kränkande behandlingar som sker.

Under våren 2018 kan vi konstatera att alla skolor arbetar utifrån den nya handlingsplanen för att förebygga, förhindra och åtgärda skolfrånvaro. Antalet elever med hög frånvaro uppgår till 167 och antal elever med risk för att inte skolplikten fullgörs uppgår till 42 elever inklusive inskrivna vid fristående grundskolor.

Grundsärskola och gymnasiesärskola

I grundsärskolan har det inte gjorts några anmälningar om kränkande behandling hittills under 2017. I gymnasiesärskolan gjordes 2017 endast en anmälan om kränkande behandling. Det har inte gjorts några anmälningar om kränkande behandling för varken grundsärskolan eller gymnasiesärskolan under våren 2018. Skälet till detta har följts upp med rektorerna som berättar om att det pågår ett mycket väl fungerande och systematiskt förebyggande arbete mot kränkande behandling.

Gymnasieskola

I gymnasieskolan har det gjorts tre anmälningar om kränkande behandling våren 2017 och två anmälningar om kränkande hösten 2017. Våren 2018 visar antal anmälningar om kränkande behandling en minskning jämfört med halvårsrapporterna för 2017. Inom gymnasiet är det få anmälningar om kränkande behandling till huvudman per år. Det har inte genomförts någon uppföljning eller analys av skälet till det. Men om vi kopplar ihop det till antalet klagomålsanmälningar och anmälningar till Skolinspektionen/Barn och elevombudet så stämmer det väl överens. Vi har få anmälningar överlag inom gymnasieskolan.

4.3. Likvärdighet, tillgänglighet och värdegrund

Hela 4.3.1 - 4.3.3 utgår ifrån de kvalitetsuppföljningssamtal som genomförts under våren 2018.

4.3.1. Värdegrund och effekten av det globala uppropet #metoo

Det prioriterade utvecklingsområdet *4.1.1 Värdegrundsarbete* i verksamhetsplanen för 2018 lyftes särskilt fram i vårens kvalitetsuppföljningssamtal. I majoriteten av samtalen ställdes frågan: Vilken effekt har upprop som #metoo⁸, #tystiklassen⁹ #räckupphanden¹⁰ med mera haft på barn, elever och vuxna i våra verksamheter? Detta blev en ingång till en fördjupad diskussion kring värdegrundsuppdraget samt vad som ingår det. Alla skolledare poängterade att frågor kring sexuella trakasserier är en del av uppdraget utifrån skollag.

⁸ #metoo är ett upprop som skapades i sociala medier hösten 2017 för att uppmärksamma omfattningen av sexuella trakasserier mot kvinnor

⁹ #tystiklassen är ett upprop som skapades av i sociala medier hösten 2017 för att uppmärksamma sexuella trakasserier i skolan

¹⁰ #räckupphanden är ett upprop som skapades av i sociala medier hösten 2017 för att uppmärksamma sexuella trakasserier i skolan

Ungdomsenheten har ett omfattande värdegrundsarbete som redogörs för under punkt 4.4.3.

Förskola

Under vårens samtal med skolledare inom förskolan på Gotland framkommer att det pågår ett medvetet värdegrundsarbete inom förskolorna. #metoo har tagits upp i de flesta personalgrupper under arbetsplatsträff. Under dessa diskussioner har många valt att diskutera likabehandlingsplanen samt planen mot kränkande behandling.

Gällande normer och värderingar har till exempel en förskola jobbat aktivt med att få med föräldrarna i arbetet. Denna förskolechef anser att det är viktigt att förskolan och föräldrarna gör lika inom dessa frågor. Någon chef nämner reklamfilmer de tittat på tillsammans med sina medarbetare som mycket tydligt visar vilka normer vuxna och samhället ger våra barn och hur viktigt det är att ha ett normkritiskt förhållningssätt. Andra chefer nämner innehållet i "Förskolebrevet"¹¹ som en hjälp och ett förhållningssätt i arbetet att förebygga övergrepp och integritetskränkningar. Jargong har varit en röd tråd inom samtalen. Vilken jargong råder på vår arbetsplats och hur upplevs den när någon ny kommer in i verksamheten? Inom förskolan har personalen mycket kontakt med föräldrarna till barnen. I mötet med föräldrarna finns det personal som upplever att vissa föräldrar har ett hårt språk innehållande svordomar samt en attityd gentemot kvinnlig personal som kan upplevas otrevlig och kränkande.

Inom barngruppen arbetar många med "Stopp min kropp". Frågor som diskuterats är bland annat hur man redan vid ett års ålder kan få barnen att förstå att det är ok att säga nej. I barngrupperna pratar pedagoger tillsammans med barn om jämställdhet. Törnrosa som blir väckt med en kyss, är det ok att pussa någon som sover? Vidare trycker många på vikten av att ha ett normkritiskt tänkande. Att stärka flickor och att lära pojkar att få vara känsliga. I en förskola med starka flickor, hur kan personalen hjälpa dem att fortsätta vara starka utan att det sker på bekostnad av andra?

Oavsett om #metoo har diskuterats eller ej på respektive förskola framgår dock att medvetenheten om problematiken inom de utmaningar som råder inom ämnet har ökat. Slutligen efterfrågas mer arbetsmaterial inom ämnet som cheferna kan använda i sina verksamheter, både tillsammans med övrig personal samt i barngrupper.

Grundskola, förskoleklass och fritidshem

Inom grundskolan vittnar flertalet skolledare om att värdegrundsarbete är en del av det vardagliga och ett konstant arbete. Många nämner likabehandlingsplanen och plan mot kränkande behandling som verktyg att använda sig av. Uppropet kring #metoo har gjort många berörda och ökat medvetenheten inom värdegrundsfrågor på skolorna. Även inom grundskolan har flertalet skolor tagit upp #metoo under arbetsplatsträff. Inom några få skolor har uppropet lett till att elever vågat träda fram och berättat om situationer som inte är att acceptera. Skolorna har då fått möjlighet att agera inom området samt anpassa undervisningen för att tydliggöra vad som är ok och inte. En rektor trycker på vikten av att agera direkt och våga ta diskussionen med barn, elever och föräldrar. Barn snappar upp och testar. Lär sig vad som är rätt och fel genom att bland annat testa sig fram.

¹¹ Läs mer på forskoledrevet.se. En plattform och ett gratis verktyg för att systematiskt arbeta förebyggande kring övergrepp och integritetskränkningar.

I samband med diskussioner kring #metoo och värdegrundsfrågor har många skolledare lyft vikten av undervisning inom sex och samlevnad. Även om ämnet finns med i läroplanen har det en tendens att ”ramla mellan stolarna”. Detta är något som Skolinspektionen även uppmärksammat i en nyligen publicerad kvalitetsrapport.¹²

Under samtalen framkommer även synpunkter kring att vissa elever och lärare inte bryr sig om värdegrundsfrågor vilket leder till utmaningar kring genus och värdegrund på skolan. Det upplevs finnas en attitydsproblematik. Vidare lyfter skolledare att rasten är en tid då det sker saker skolan inte alltid kan komma åt. Jargong nämns även inom grundskolan som en utmaning i arbetet med jämställdhet och värdegrundsarbetet. Olika jargong finns både inom personal- och elevgrupper. Många elever har en viss jargong med hårda ord mot varandra. Jargongen upplevs accepterad inom gruppen. Frågan är om denna jargon verkligen är så accepterad som vuxna tror?

"Normstorm"¹³ är teaterföreställningar med workshops inom ämnen så som genus, jämställdhet och värdegrund och är ett exempel på hur skolor arbetar kring dessa ämnesområden. Andra skolor använder sig av skolkuratoren samt medarbetare från fritidsgårdarna i sitt arbete med värdegrund och frågor som rör #metoo. Elevrådet upplevs även som en uppsamlande funktion på skolan.

Vikten av att inte tappa pojkarna nämns även under samtalen. Vi behöver arbeta och prata mer om hur vi kan påverka och få verbala, intellektuella och känsliga pojkar.

Även skolledare i grundskolan nämner normkritiska reklamfilmer som en del i arbetet med personalen kring normkritiskt tänkande.

Grundsärskola och gymnasiesärskola

Under vårens kvalitetsuppföljningssamtal lyfter grundsärskolans och gymnasiesärskolans skolledare ett värdegrundsarbete som har pågått aktivt över flera år. Skolledarna anser att frågorna som lyftes fram med bland annat uppropet #metoo redan är en del av detta arbete.

Gymnasiet

Wisbygymnasiet beskriver ett pågående systematiskt värdegrundsarbete och att de frågor som lyftes fram genom bland annat #metoo redan är en del av detta värdegrundsarbetet. I anknytning till detta konstateras även att skolan har ett glädjande högt resultat på frågan som rör elevernas upplevelse av trygghet i elevenkäten som genomfördes höstterminen 2017. I fokus av #metoo har skolan arbetat på olika sätt kring att följa upp sexuella trakasserier bland annat genom en enkätundersökning. Wisbygymnasiet har två lärare med tid i sina tjänster för att jobba med lektionskonceptet IRL (Identitet, Relationer och Levnadsnormer). IRL har bland annat fokus på att systematiskt arbeta med genus, sex och samlevnad. För att en klass ska få ta del av IRL kräver det att klassens lärare bokar in och efterfrågar IRL.

Vuxenutbildning

Under vårens samtal med skolledarna för vuxenutbildningen framgår även här att de frågor som lyftes fram i och med uppropet #metoo redan ingår i det kontinuerliga

¹² Sex och samlevnadsundervisning, tematisk kvalitetsgranskning 2018, Skolinspektionen

¹³ Normstorm.nu en gratis webbutbildning inom genus, jämställdhet och värdegrundsarbete

värdegrundsarbetet. Värdegrundsarbetet inom bland annat kursen svenska för invandrare (SFI) är särskilt viktigt. Inom utbildningen lägger lärarna stor vikt vid att plocka upp, tydliggöra och sätta ord på olika situationer som rör området.

Folkhögskolan

Gotlands folkhögskola har ett omfattande och systematiskt värdegrundsarbete där likabehandlingsplaner utgör grunddokumentet. Fortbildning inom området sker löpande för att stärka medarbetarnas möjlighet och förmåga att jobba med värdegrundsfrågor inom sina olika kurser. Folkhögskolan i Fårösund är ”regnbågsmärkta” av Gotlands Regnbågsgrupp¹⁴. En regnbågsmärkning innebär att all personal på skolan har genomgått en utbildningsinsats inom hbtq-frågor. Märkningen förlängs årsvis om skolan kan visa att de arbetar kontinuerligt med hbtq-frågor och att några ur personalen skickas till vidareutbildning i dessa frågor varje år. Folkhögskolan i Hemse har som utvecklingsområde under året att arbeta vidare kring värdegrund där hbtq-frågor är en del inom detta utvecklingsområde. De nyanlända som läser Etableringskursen och SFI på folkhögskolan får rika möjligheter att möta de andra deltagarna på folkhögskolan och integreras på detta sätt i det svenska samhället.

4.3.2. Frånvaro och närvaro

Grundskolan har hösten 2017 antagit en ny handlingsplan för att förebygga, förhindra och åtgärda skolfrånvaro och gymnasieskolan en ny frånvarotrappa. I samband med detta har frånvaro och närvaro tagits upp som diskussionsfrågor i flera av vårens kvalitetsuppföljningssamtal. Frågorna som diskuterades under samtalen är bland annat hur det går med implementeringen av handlingsplanen och frånvarotrappan, vilka effekter man ser av dessa och även om det är möjligt att se mönster redan i förskolan.

Förskola

Inom förskolan råder ingen skolplikt och pedagogerna är inte skyldiga att ringa föräldrarna när barnen uteblir utan att anmäla frånvaro. Flera förskolechefer oroar sig för barn som har mycket långa dagar på förskolan och i vissa fall inte får någon sammanhängande ledighet under året. Inom några förskolor arbetar man aktivt med att få personalgruppen att våga möta och prata med föräldrar kring barnens vistelsetid och lyfta barnets perspektiv och barnets mående och behov.

Även om förskolan inte har som skyldighet att ringa föräldrarna när barnet inte dyker upp på förskolan gör många medarbetare det ändå. Ibland kan det upplevas obehagligt att ringa men då tipsar våra chefer om att använda sms istället. En förskolechef är tydlig med att det handlar om att bryta mönster och vanor hos föräldrarna och att förskolan kan uppleva att föräldrarna inte vill ha det personliga ansvaret. Inom vissa förskolor finns behov av att prata om vikten av kontinuitet med föräldrarna samt informera om förskolans uppdrag att bland annat bygga barnen inför skolan och framtiden.

Grundskola och förskoleklass

Enligt skollagen råder skolplikt samt rätt till utbildning i grundskolan¹⁵. I förskoleklass råder ingen skolplikt fram till och med vårterminen 2018. Hösten 2017 fastställdes en handlingsplan för att förebygga, förhindra och åtgärda skolfrånvaro inom grundskolan samt

¹⁴ Gotlands regnbågsgrupp är en ideell förening för personer på eller med anknytning till Gotland med intresse av hbtq-frågor.

¹⁵ Skollagen 2010:800, 7 kap, 1 – 4 §§

grundskolan. Många skolledare har under hösten och våren arbetat med att implementera denna handlingsplan på skolan och arbetar nu systematiskt med närvaroregistrering, uppföljning och rapportering av ogiltig frånvaro till förvaltningen. Inom vissa grundskolor har man även valt att lägga ut handlingsplanen på Schoolsoft för att informera och göra föräldrarna uppmärksamma på vikten av närvaro i skolan. Några skolor har tagit upp och pratat om handlingsplanen i elevrådet.

Grundskolorna på Gotland arbetar lite olika med att söka upp och möta de elever som har låg närvaro i skolan. I vissa fall är det socialpedagogen som har uppdraget medan det i andra skolor görs av elevhälsoteamet. Överlag redogör samtliga skolor för att de skapat en systematisk tågordning kring hanteringen av frånvaron.

Olika funderingar kring hög frånvaro som kommit upp under samtalen är bland annat att elever som befinner sig i skolan men inte går på lektionerna är lättare att hantera än de elever som inte kommer till skolan alls. Gruppträck har tagits upp som en av orsakerna till hög frånvaro hos elevgrupper. Någon lyfter vikten av att se tidiga varningstecken kring elevers beteende. Frånvaro under idrottslektionen kan vara ett sådant tecken. Sen ankomst kan vara ett annat tecken. Inom en linje arbetar skolorna med förväntningsdokument. Socialpedagogernas funktion på skolan ses vidare som mycket viktig i arbetet med att förhindra hög frånvaro. En rektor lyfter problematiken kring när föräldrar hindrar barn från att gå i skolan, mot deras vilja. En annan rektor är tydlig med att en elevs frånvaro kan komma av olika hem- eller skolförhållande. Eventuellt kan eleven uppleva att den behövs hemma och känner stort ansvar för att stanna hemma, eventuellt kan elever vara orolig för något i skolan och välja att stanna hemma av denna anledning. Glömstaskolan¹⁶ tas upp som en inspirerande skola som tänker på ett annat sätt kring hanteringen av frånvaro samt sen ankomst. Istället för att sätta upp regler och tider som föräldrar och elever har svårt att möta har skolan valt att ändra på sin struktur och har exempelvis "incheckning" på morgonen vilket gör starttiden mer flexibel för familjerna. Skolan har även "röris"¹⁷ innan lektionerna börjare med syfte att rörelse främjar inläringen.

Något som tas upp i de flesta samtal är den ökade andelen ledighetsansökningar som kommit in under hösten och våren. Här resonerar skolledarna på olika sätt i mötet med föräldrar. Vissa har nolltolerans mot ledighetsansökningar och behandlar frånvaro i samband med att en ledighetsansökan nekats som ogiltig frånvaro. Andra försöker tillmötesgå föräldrarnas önskemål i den mån det går.

Grundskola och gymnasieskola

Precis som i grundskolan råder skolplikt och rätt till utbildning även i grundskolan enligt Skollagen¹⁸. Elever i gymnasieskolan ska enligt Skollagen delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om inte eleven har giltigt skäl att utebli¹⁹.

I grundskolan och gymnasieskolan upplever skolledarna ingen större problematik kring frånvaro och har inga elever med låg närvaro. Skolan har dialog med vårdnadshavarna direkt om en elev inte är på plats efter femton minuter. Däremot händer det att elever i gymnasieskolan väljer att avbryta sin utbildning. Dettas gäller särskilt elever som ligger på gränsen när det gäller att vara i gymnasieskola framför ordinarie

¹⁶ Glömstaskolan är en kommunal skola för årskurserna F-9 som ligger i Flemingsberg <http://www.huddinge.se/glomstaskolan>

¹⁷ Röris är ett rörelseprogram för barn mellan 6 och 10 år utarbetat av Friskis & Svettis.

¹⁸ Skollagen (2010:800) 7 kap 1 - 5 §§

¹⁹ Skollagen (2010:800) 15 kap 16 §§

gymnasieskola.

Gymnasieskola

Gymnasieskolan är en frivillig skolform, men enligt Skollagen ska elever i gymnasieskolan delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om inte eleven har giltigt skäl att utebli²⁰. Enligt gymnasieförordningen ska en elev som har påbörjat en utbildning och därefter har uteblivit från den under mer än en månad i följd, utan att detta har berott på sjukdom eller beviljad ledighet, anses ha avslutat utbildningen²¹.

Wisbygymnasiet är i implementeringsfasen av den nya frånvarotrappan. I vårens kvalitetsuppföljningssamtal framkommer det att skolledarna upplever att den nya frånvarotrappan har satt nytt ljus på frågan, samt att den tydliggör att detta är en del av klassföreståndaruppdraget och även varje yrkesgrupps roll i arbetet med frånvaro. Största delen av frånvaron på Wisbygymnasiet finns på introduktionsprogrammen. På språkintruktionsprogrammet går lärarna en utbildning i att möta trauma för att bidra till att skapa en trygg miljö i skolan, vilket ska främja närvaro. Under samtalen lyfts en problematik kring sjukvårdens sjukskrivning av unga. Skolan ansvarar för att bedöma om frånvaron är ogiltig samt att rapportera in ogiltig frånvaro till CSN. Förutom lärarnas dagliga arbete med frånvaro/närvaro arbetar elevhälsoteamet med respektive biträdande rektor och har avstämning av frånvaron en gång i månaden.

Vuxenutbildning

I vuxenutbildningen finns med få undantag ingen närvaroplikt för eleverna och skolan har elever både på skolan och på distans. Undantaget är elever i etableringsprogram som har närvaroplikt, men här finns hög frånvaro. Lärarna följer dock närvaron för alla klassrumselever och rutiner finns för uppföljning av klassrumselever som har varit frånvarande tre veckor eller längre. Efter fyra veckors frånvaro rapporteras avbrott i utbildning till CSN.

Folkhögskolan

Folkhögskolan har ett omfattningskrav på sina utbildningar och ett närvarokrav på 80 % för att man skall kunna tillgodoräkna sig utbildningen. På Allmänna linjen erbjuds inläsningsveckor vid terminens slut för deltagare som har missat delar av kursen.

4.3.3. Förstelärare

Karriärtjänster som förstelärare riktar sig till legitimerade lärare inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, vuxenutbildningen samt inom projektet PRIO. Syftet med karriärtjänsterna som förstelärare är att säkra god undervisning för elever och vuxenstuderande och därmed utveckla Region Gotlands skolverksamheter. Som förstelärare förväntas man bidra till skolutveckling utifrån de behov som finns inom verksamheterna så att fler elever uppnår uppsatta mål.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen har nu haft förstelärare sedan höstterminen 2016. Uppdragen löper i två års perioder och hösten 2018 startar en ny försteläraryrkeperiod. Nytt för denna period är att även förskolan kommer att ha försteläraryrkeperiod. Under vårens

²⁰ Skollagen (2010:800) 15 kap 16§

²¹ Gymnasieförordningen (2010:2039) 12 kap 4 §

kvalitetsuppföljningssamtal diskuterades förstelärarnas uppdrag och vilken effekt skolledarna upplever att uppdragen har haft. I diskussionerna har det framkommit att förstelärarnas uppdrag har haft varierande effekt i verksamheterna. En tydlig lärdom har varit vikten av att inneha ett tydligt och uttalat mandat för sitt uppdrag samt en tydlig arena att arbeta på för att lyckas.

Förskola

Då förskolan inte haft förstelärare under den första perioden har inga direkta tankar kommit fram. Två förskolechefer lyfter dock en viss oro kring kommande uppdrag för förstelärare inom förskolan. Uppdraget kommer dels gå ut på att utveckla en stödjande och lärande arbetsmodell för att implementera den nya läroplanen med särskild fokus på undervisningsuppdraget. Uppdraget kommer även att innebära att regionövergripande stödja förskollärare och barnskötare/övrig personal att utveckla en högre kunskap och medvetenhet om förskolans undervisningsuppdrag och vilka konsekvenser det kan ha för förskolans organisation, arbetsmetoder m.m. Synpunkter som kommit fram är bland annat att det har gått lite för snabbt i arbetet med att definiera uppdraget samt att det är för få personer som får uppdraget.

Grundskola, förskoleklass och fritidshem

Under vårens kvalitetsuppföljningssamtal med grundskolans skolledare framgår att det finns stora olikheter mellan skolorna i hur förstelärarnas uppdrag har utformats och vilken effekt uppdragen har haft i verksamheterna. Skolledare med erfarenhet från skolor utanför Gotland bekräftar att detta inte är unikt för Gotland. Skolledarna beskriver även skillnader i hur förstelärarna och deras uppdrag har tagits emot bland personalen och vilket mandat förstelärarna har fått. Flera skolledare upplever att det finns inslag av jantelag²² bland personalen och att detta är ett hinder för förstelärarna i att få genomslag för sina uppdrag. Detta beskrivs även som en medverkande faktor till att flera förstelärare förväntas att inte söka försteläraryppdraget igen. Det lyfts även flera exempel på försteläraryppdrag som har haft effekt i verksamheterna. Typiskt för de lyckade uppdragen är att försteläraren redan sedan tidigare har sina kollegors förtroende och har lyckats få mandat bland personalen för att driva sitt uppdrag, samt att uppdragen har varit tydligt formulerade.

Tydliga uppdrag lyfts av de flesta skolledare som nyckeln till att få effekt av uppdragen i verksamheten. I de fall där uppdragen har varit ottydligt formulerade har ofta uppdragen blivit mycket personbundna och beroende av att försteläraren har varit självständig i att utforma uppdrag och driva utveckling. Flera skolledare berättar om sina planer på att göra de framtida försteläraryppdragen tydligare och mer välförankrade i verksamhetens behov. Från och med höstterminen 2018 kommer det för första gången finnas ett försteläraryppdrag för fritidspedagoger.

Flera skolledare som har förstelärare med centrala uppdrag lyfter att det kan vara svårt att hantera och planera för den egna verksamheten, då till exempel många möten i samband med uppdraget sker under lektionstid.

Grundsärskola och gymnasiesärskola

Grundsärskolan och gymnasiesärskolan har två förstelärare, varav den ena har ett uppdrag inom digitalisering och den andra ett uppdrag inom hälsofrämjande arbete. Förstelärarna håller i var sin linjeövergripande grupp inom sina respektive uppdrag. Skolledare deltar när

²² Jantelagen formulerar i ord den oskrivna lag som säger att man inte får sticka ut och tro att man är bättre än andra på något sätt.

de har möjlighet. Skolledarna upplever att dialogen mellan ledning och förstelärarna fungerar bra, att förstelärarna är engagerade och aktiva och att deras uppdrag är tydliga och ger effekt. Ledningen ser dock en utmaning framöver i fackets önskan om nedsättning i tid för förstelärarna.

Gymnasiet

Wisbygymnasiet har för tillfället elva förstelärare. I vårens kvalitetsuppföljningssamtal beskriver skolledarna att försteläraryuppgiften har haft varierande effekt och att förstelärarna har varit synliga i verksamheten i olika grad. Ledningen ser till att skapa utrymme i förstelärarnas tjänster för att arbeta med sina uppdrag (ej nedsättning i tid) och lyfter behovet av att förstelärarna får ledning och styrning, uppföljning och arenor att arbeta på. Det har uppmärksammats att förstelärarna till viss grad saknar arenor för att sprida sitt arbete och skapa mandat efter att Läslyftet påbörjades hösten 2017. Anledningen till detta är att de arenor för kollegialt lärande som förstelärarna tidigare höll i nu används till arbetet med Läslyftet. I likhet med flera av grundskolans skolledare upplever Wisbygymnasiets skolledare att det har funnits en viss grad av jantelag bland personalen när det gäller försteläraryuppgiften, men att detta har förändrats och förbättrats under de senaste åren.

Framöver finns planer på att väva in arbetet med IRL i kommande försteläraryuppgifter och därmed undvika att detta arbetet blir personbundet. Det planeras även uppföljning och återkoppling mellan ledningsgruppen och förstelärarna, vilket det tidigare inte har funnits system för.

Vuxenutbildning

Vuxenutbildningen har tre förstelärare med uppdrag inom flexibelt arbetssätt, svenska för invandrare och projektet nyanländas lärande. I vårens kvalitetsuppföljningssamtal beskriver skolledningen att de ser en positiv effekt av försteläraryuppgiften och framhåller vikten av att som skolledare ha avstämningssamtal med förstelärarna under uppdragets gång.

4.3.4. Likvärdighet och tillgänglighet

Vårterminen 2017 påbörjade Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen ett samarbete med SPSM, specialpedagogiska skolmyndigheten, i värderingsverktyget för tillgänglig skola. I region Gotlands skolor och förskolor finns, i jämförelse med riket, en hög andel barn och elever med olika neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Det finns elever med lång och problematisk frånvaro samt elever med psykisk ohälsa inom funktionsnedsättningsområdet. Mot bakgrund av detta har regionen beslutat att göra en bred och genomgripande satsning på att förbättra lärandemiljön genom att på ett mer systematiskt sätt värdera vilka områden som verksamheterna behöver utveckla och förbättra.

I verksamhetsplanen för 2018 görs uppdraget tydligt ”Alla elever har enligt lag rätt till likvärdig utbildning”. Då vi ser att resultaten mellan skolor, skolformer, ämnen och kön länge varit ojämn och skiftande i våra verksamheter så är likvärdigheten ett fortsatt utvecklingsområde på Gotland. Med en tillgänglig utbildning menas att lärmiljöerna i pedagogiska, fysiska såväl som sociala hänseenden är tillgängliga och anpassade till alla elevers olika behov och förutsättningar”. Omgång ett och två med utbildning av nyckelpersoner inom flera förskole- och skolområden är nu klar och de utbildade nyckelpersonerna fortsätter nu i sin tur att utbilda sina kollegor.

Övergångar mellan våra olika verksamheter är prioriterat område i vår arbetsplan för alla skolformer. Under fokusområdet ”Likvärdighet, tillgänglighet och värdegrund” står det att vi skall:

- Kvalitetssäkra övergångar och samverkan
- Implementera Skolverkets och egna stödmaterial och handlingsplaner.

Syftet är en trygg och likvärdig övergång som möter barn och elever på sin nivå.

Alla grundskolor arbetar numera med sambedömning vilket innebär att lärare samarbetar om bedömning eller betygssättning, till exempel genom att bedöma elevers prestationer tillsammans eller genom att diskutera bedömningen. Sambedömning kan vara ett sätt att öka likvärdigheten i lärarnas bedömning och betygssättning, eftersom den stärker lärarnas enighet i vad som ska bedömas.

4.4. Verksamheter som är nya i uppföljningssamtal inom det systematiska kvalitetsarbetet

Våren 2018 deltog flera av utbildnings- och arbetslivsförvaltningens verksamheter för första gång i uppföljningssamtal som en del av det systematiska kvalitetsarbetet. I samtalen deltog enhetschefer för arbetsmarknadsenheten, integrationsenheten, ungdomsenheten och Fenomenalen, samt rektor för kulturskolan. Ungdomsenheten är även helt nya i utbildnings- och arbetslivsförvaltningen sedan 1 januari 2018.

Samtalen genomfördes som introduktionssamtal med syfte att i första hand ta del av enhetschefernas analys och reflektion av den egna verksamheten samt insyn i enheternas arbete med framtagandet av handlingsplan. Syftet var även att se hur verksamheterna arbetar med värdegrundsfrågor samt ge verksamhetscheferna en inblick i hur det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå bedrivs.

4.4.1. Arbetsmarknadsenheten

Arbetsmarknadsenheten består av tre delar: Steget²³, den samlade studie- och yrkesvägledarorganisationen och Ungdomskraft som har hand om det kommunala aktivitetsansvaret.

Under vårens samtal beskriver enhetschefen och biträdande enhetschef för arbetsmarknadsenheten arbetet med att ta fram sin handlingsplan. Eftersom avdelningens arbetsplan upplevs vara för övergripande och därför svår att bryta ned till enhetsnivå, utgår handlingsplanen huvudsakligen från utbildnings- och arbetslivsförvaltningens verksamhetsplan och Region Gotlands övergripande styrkort. En heldag med alla verksamheter inom arbetsmarknadsenheten startade med styrkortet, där personalen fick genomföra övningar kopplat till Region Gotlands vision och värdeord. Därefter arbetade alla i sina arbetslag och processade fram sina bidrag till de prioriterade utvecklingsområdena i förvaltningens verksamhetsplan. Planer finns på att utarbeta medarbetarkontrakt utifrån handlingsplanen. Då enheten inte har haft en handlingsplan tidigare lyfter ledningen vikten av att lägga tid på det grundläggande arbetet, och de upplever att personalen har uppskattat att involveras i arbetet. Enhetens ledning upplever att det kan vara en utmaning att skapa en gemensam handlingsplan för en så bred verksamhet.

²³ Steget ansvarar bland annat för arbetsmarknadsinsatser som arbetspraktik, arbetsinriktad rehabilitering, arbetsträning, sysselsättningsplatser, offentlig skyddat arbete (OSA) och extra tjänster

Gällande #metoo och frågor kring sexuella trakasserier har ämnet tagits upp och diskuterats med personalen i verksamheten.

4.4.2. Integrationsenheten

Integrationsenheten har uppdraget att ge nyanlända gotlänningar förutsättningar för etablering i det gotländska samhället.

Enhetschefen för integrationsenheten beskriver att arbetet med att ta fram enhetens handlingsplan startade med att ta fram avdelningens arbetsplan på enhetens arbetsplatsträff. Här fick personalen diskutera vad som är relevant för enhetens handlingsplan utifrån ett integrationsperspektiv. Utifrån detta utarbetades enhetens handlingsplan. I medarbetarsamtal har varje medarbetare fått gå igenom handlingsplanen och markera vilka områden som tillhör respektives uppdrag, vilket sedan har resulterat i ett medarbetarkontrakt.

I samtalet beskriver enhetschefen en otydlighet kring integrationsenhetens uppdrag, då det initiala uppdraget har förändrats över kort tid. Det ursprungliga uppdraget var att samla Region Gotlands flyktingmottagande.

4.4.3. Ungdomsenheten

Ungdomsenheten har som helt nya inom utbildnings- och arbetslivsförvaltningen inte tagit fram en handlingsplan för 2018 utifrån avdelningens arbetsplan och förvaltningens verksamhetsplan. Däremot har ungdomsenheten ett måldokument sedan tidigare som är levande och välförankrad hos personalen.

Ledningen beskriver en systematisk planering och uppföljning av verksamheten. Planering av höstterminen görs i början av terminen och arbetet utvärderas i december. Utifrån decembers utvärdering görs planeringen för vårterminen i januari och arbetet utvärderas i juni. Gotlands ungdomsgårdar ingår i Nackanätverket²⁴, där representanter från flera kommuner träffas regelbundet för att utbyta erfarenheter och tillsammans arbetat med att utveckla ungdoms- och fritidsgårdsverksamheterna i kommunerna. Ungdomsenheten genomför brukarundersökningar med frågor utarbetade i nätverket, vilket ger möjlighet att jämföra resultat med de andra kommunernas resultat. I nätverket utvecklas nu ett digitalt utvärderingsverktyg som personalen kan använda för att ytterligare följa upp och utvärdera verksamheterna.

Värdegrundsarbetet beskrivs som mycket tydligt i måldokumentet och att arbete sker i den egna verksamheten. Bland annat jobbar fältfritidsledare med *Respekt och självrespekt*²⁵ (RoS) i skolorna. Det beskrivs även att ämnet maktbeteende har varit på bordet i flera år. I skrivande stund arbetar några verksamheter med #killmiddag26 som är ett koncept där män/killar får samtala med varandra i grupp om hur det är att vara man utifrån olika teman. Utöver detta genomförs annonserade satsningar kring olika ämnen. Exempel på

²⁴ Nackanätverket initierades 1999 av den kommunala fritidsgårdsverksamheten i Nacka. Nätverket består av ansvariga för fritidsgårdsverksamheten i sex svenska kommuner. Kommuner som nu ingår i nätverket är Nacka, Haninge, Tyresö, Gotland, Mjölby och Jönköping

²⁵ Respekt och självrespekt har sitt ursprung från RoS Stockholm som är ett projekt med syfte att skapa goda förutsättningar och verktyg för unga genom att medvetandegöra eget ansvar, hur man drar gränser och vilka värderingar som finns i samhället.

²⁶ #Killmiddag startades av jämlikhetsstiftelsen Make Equal sommaren 2016

detta är satsningar kring normer och normbrytande beteende och integration. Ledningen beskriver i övrigt att ungdomsenheten mycket snabbt fångar frågor och ämnen som är dagsaktuella för ungdomarna.

Ungdomsenheten samverkar med både grundskolan och gymnasieskolan. Samverkan sker även över förvaltningsgränserna, men ledningen upplever att de med fördel skulle kunna samverka ännu mer.

4.4.4. Kulturskolan

Kulturskolan har en arbetsplan för år 2018 som är utarbetad av föregående rektor. Hos den nytillträdda rektorn för skolan finns en osäkerhet i hur levande och väl förankrad arbetsplanen är. Rektor upplever att arbetsplanen är mycket övergripande och saknar konkreta, tydliga mål och att det av denna anledning kan bli svårt att utvärdera och följa upp verksamheten utifrån arbetsplanen. Under samtalet lyfter rektor ett behov av att utveckla processen kring framtagandet av arbetsplanen inför 2019 och lyfter idéer kring detta samt ger förslag på hur detta arbete kan utvecklas. Varje medarbetare på kulturskolan har en arbetstidsmall som kan jämföras med ett medarbetarkontrakt, där vad som ska ingå i medarbetarens uppdrag beskrivs på detaljnivå.

I samtalet framkommer det att det inte finns signaler på problematik eller konkreta ärenden kring sådana frågor som lyfts med bland annat #metoo. Rektor upplever att värdegrundsarbetet redan är och har varit på en hög nivå, men poängterar att det ändå är viktigt att inte släppa fokus på dessa frågor. En utmaning rektorn lyfter som särskilt unik för kulturskolan är att undervisningen till stor del sker i individuella undervisningssituationer mellan en lärare och en elev. Det kan vara svårt att komma åt vad som faktiskt händer i dessa undervisningssituationer och det är därför av stor vikt att prata om hur man pratar med elever, vilken jargong man använder med mera. Rektor har dock inte mottagit några signaler, så som till exempel klagomål från föräldrar, på problem kring detta.

4.4.5. Fenomenalen

Fenomenalen är ett av Sveriges 18 Science Centers och är Gotlands enda Science Center.

Verksamhetschef för Fenomenalen upplever inte att upprop som till exempel #metoo har varit aktuellt för verksamheten. Däremot beskrivs det att värdegrundsarbetet i stort är en självklarhet i verksamheten och beaktas i varje led av verksamhetens arbete. Ett exempel är vikten av att tänka på att alltid ha representation av olika kön som frontfigurer för projekt.

Fenomenalen har ingen arbetsplan eller handlingsplan, men arbetet har påbörjats. Verksamhetschefen för Fenomenalen beskriver att verksamheten har haft ett otydligt uppdrag och därför huvudsakligen har lutat sig mot Skolverkets grundvillkor för att beviljas bidrag till Science Center. Uppdraget från utbildnings- och arbetslivsförvaltningen upplevs dock bli mer tydligt och även Fenomenalens tillhörighet till förvaltningen blir synlig.

5. Analys och diskussion

5.1.1. Systematiskt kvalitetsarbete

De senaste åren har vi sett en utveckling av skollära systematiska kvalitetsarbete. Nu ser vi att styrkedjan inom flertalet enheter har etablerats hela vägen från Region Gotlands koncernstyrkort till och med enheternas handlingsplan. Hur rektorer, förskolechefer och enhetschefer arbetar varierar dock mellan de olika verksamheterna. Det varierar även hur och i vilken grad medarbetarkontrakt har kopplats till handlingsplanen.

Utifrån vårens kvalitetsuppföljningssamtal utkristalliserar sig flera framgångsfaktorer för att lyckas med att förankra styrkedjan och det systematiska kvalitetsarbetet samt att göra handlingsplanen levande i verksamheten. Gemensamt för verksamheter som har lyckats med detta är att personalen har involverats i framtagandet av handlingsplanen, gärna genom workshop eller liknande där arbetet med att bryta ned verksamhetsplanen och arbetsplanen till enhetsnivå har gjorts i grupp. Ett ytterligare steg för att förankra och levandegöra handlingsplanen är att i samråd med varje medarbetare koppla respektives medarbetarkontrakt till handlingsplanen. På så vis tydliggörs den enskildas bidrag till arbetet för att verksamheten ska nå sina mål. I de grundskolor som har genomgått PRIO ser vi att PRIO-handboken, som har tagits fram av verksamheten och medarbetarna själva, utgör ett välförankrat fundament för handlingsplanen. De flesta verksamheter som har lyckats att involvera medarbetarna har startat processen med att ta fram handlingsplanen tidigt, redan innan avdelningens arbetsplan är klar.

För att handlingsplanen ska få effekt i verksamheten lyfter rektorer, förskolechefer och enhetschefer att det är viktigt att hålla i de prioriterade utvecklingsområdena och att begränsa antal nya insatser och projekt. För att handlingsplanen ska ge effekt i verksamheten är det också viktigt att planera uppföljning av handlingsplanen med en viss kontinuitet. Utifrån vårens uppföljningssamtal lyfts digitala plattformar som OneNote som goda hjälpmedel i uppföljningsarbetet, då det förenklar kontakt mellan chef och medarbetare och möjliggör för samtliga medarbetare att vara delaktiga i verksamhetens uppdrag. Även att ha legitimerad personal lyfts som en framgångsfaktor för det systematiska kvalitetsarbetet samt att ha kollegialt lärande med olika yrkeskompetenser.

Utifrån vårens uppföljningssamtal framkommer några faktorer som har försvårat framtagandet av handlingsplanen. Dessa faktorer är om rektor, förskolechef eller enhetschef är ny i sin roll eller i sitt område samt om verksamheten genomgår eller nyligen har genomgått organisatoriska eller strukturella förändringar. Viktigt att nämna är att även om förändringar i verksamheten försvårar framtagandet av handlingsplan kan det även skapa nya möjligheter. Ett exempel är omorganiseringen av Wisbygymnasiet. Omorganiseringen utgjorde en utmaning för ledningen och personalen, men skapande även en unik möjlighet att bygga upp handlingsplanen från grunden med hög delaktighet från personalen.

Synpunkter har kommit från enhetschefer inom olika skolformer att handlingsplanens benämning kan skapa förvirring, eftersom det även finns många handlingsplaner inom flera olika områden. Önskemål om att ändra benämning på handlingsplanen har framkommit under vårens kvalitetsuppföljningssamtal.

5.1.2. Förskola

Gällande vårdnadshavares nöjdhet med förskolans verksamhet kan vi se att vårdnadshavare överlag är nöjda. En anledning till att frågeområdet som rör barns inflytande i verksamheten ger lägst poäng kan vara att föräldrarna inte har någon insyn i hur barnen ges möjlighet att påverka innehållet i verksamheten. Här kan förskolorna bli bättre på att informera föräldrarna om hur förskolan arbetar med barns rätt till inflytande. En fråga vi behöver arbeta vidare med är varför nöjdheten mellan våra olika förskolor varierar så stort. Om det finns arbetssätt inom våra förskolor som är mer fördelaktiga än andra och som genererar nöjdare föräldrar är det av stor vikt att vi drar lärdom av varandras arbete och lyfter goda exempel inom våra förskolor. Glädjande är att frågan kring normer och värden får höga betyg. Detta visar att våra gotländska förskolor arbetar medvetet kring värdegrundsfrågorna och att vårdnadshavarna ser det arbete som görs. Både inom förskolan och grundskolan lyfts dock vikten av att arbeta tillsammans med hemmen kring värdegrundsfrågor. Vi ser stora fördelar för barnen om förskolan/skolan och föräldrarna har samma syn på värdegrundsfrågor. Förskolornas omfattande arbete med värdegrundsfrågor framkommer även under vårens kvalitetsuppföljningssamtal.

Oavsett resultat är det viktigt att förskolorna tar med vårdnadshavarna i analysen av resultatet för att få konkreta svar på varför resultatet ser ut som det gör. Det är även viktigt att förskolechefen uppmärksammar eventuella avvikelser i resultaten och tittar på orsaker och lösningar tillsammans med föräldrar och medarbetare.

Förskolechefer visar under samtalen en viss oro kring några barns långa vistelsetider och brist på längre sammanhängande ledigheter. Vi vill här förtydliga förskolans uppdrag enligt skollagen där det framgår att förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Det är dock av största vikt att förskolechefen anmäler sin oro till socialtjänsten om sådan finns.

5.1.3. Grundskola, förskoleklass och fritidshem

I samband med diskussioner kring #metoo och värdegrundsfrågor har många skolledare lyft vikten av undervisning inom sex och samlevnad. Även om ämnet finns med i läroplanen har det en tendens att ”ramla mellan stolarna”. I Skolinspektionens rapport kring sex och samlevnad slår de fast att sex- och samlevnadsundervisningen är viktig för att stärka elevernas självkänsla och förmåga att göra medvetna och ansvarstagande val som rör hälsa, relationer och sexualitet. Rapporten hänvisar även till att den aktuella debatten kring #metoo och elevens vittnesmål om sexuella trakasserier och övergrepp i skolan under #tystiklassen och #räckupphanden tyder på att undervisningen om sexualitet, identitet och relationer behöver vidgas och förändras. I rapporten framgår även att bristen inom undervisningen av sex- och samlevnad är en nationell utmaning då sex- och samlevnadsundervisningen varierar stort mellan och inom skolor i Sverige. Grundskolan på Gotland behöver diskutera hur arbetet skall utvecklas och hur vi kan säkerställa att undervisningen verkligen genomförs.

Inom grundskolan visar resultaten av elevenkäterna att vi har trygga elever. Enkätens resultat visar dock också att elevernas nyfikenhet och intresse att lära är låg för alla årskurser i grundskolan. Detta gäller även för grund- och gymnasiesärskolan och gymnasieskolan. Även frågorna som rör delaktighet²⁷ har relativt låga resultat som dessutom sjunker betydligt med ökande ålder. Låga resultat gällande nyfikenhet är inte unikt för Gotland utan gäller även för övriga Sverige, vilket framkommer av tidigare resultat av Skolenkäten som genomförs av Skolinspektionen. Låga resultat i frågor kring lärande och delaktighet i alla skolformer uppmärksammades även i analysrapport 2 läsåret 2016/2017, där vi lyfte fram sambandet mellan elevernas upplevelse av delaktighet och elevernas intresse och nyfikenhet gällande skolarbetet. Både Skolverket och annan forskning visar på att ökad upplevelse av delaktighet främjar elevernas intresse för att lära. För mer information om detta hänvisas till analysrapport 2 läsåret 2016/2017. I vårens kvalitetsuppföljningssamtal reflekterar en rektor, utifrån resultatet av nyfikenhetsfrågan, kring om det är rätt och realistiskt att lägga så stort fokus på att skolan ska vara ”kul”. Ovannämnd forskning tyder på att elevernas upplevelse av delaktighet är viktigare för att främja intresset för skolarbetet än att eleverna tycker att skolan är rolig.

I samband med diskussioner kring vad som främjar elevernas nyfikenhet och intresse har det framkommit synpunkter i samtalen kring hur frågan om nyfikenhet har formulerats och hur eleverna tolkar frågan. Förslag har kommit från rektorer att till exempel förtydliga frågan eller att dela upp frågan i delfrågor. Detta kommer att tas med i det framtida enkätarbetet på förvaltningsnivå.

Det är glädjande att notera att skolornas arbete med att uppmärksamma och följa upp frånvaron hos eleverna har fått en god systematik. Utmaningen är därför vidare att se mönster och förstå orsaker för att kunna möta och ändra elevers beteenden där närvaron är låg. Några orsaker till hög frånvaro och risk att inte skolplikten fullgörs är bland annat sjukdomsbilder hos eleverna av olika slag samt ogiltig frånvaro så som ledighet som inte är beviljad.

Kan ett sätt att arbeta vidare med frågan vara att varje skola inför ett gemensamt upplägg kring hur en lektion börjar samt slutar? Om samtliga lektioner på en skola alltid börjar på samma sätt kanske vi kan få eleverna att i större utsträckning känna ett minskat motstånd till att gå på lektionen. Vi kan öka känslan av igenkänning för eleverna och med den en ökad trygghet genom att till exempel alla lektioner startar på utsatt tid. Skolledarna har vidare i samband med diskussioner kring frånvaro uppmärksammat utmaningen med den ökande mängd ledighetsansökningar som kommit under det senaste läsåret. Enligt skollagen råder skolplikt för barn som är bosatta i Sverige. Skolplikten innebär även att eleverna har rätt till utbildning. En elev får beviljas kortare ledighet för enskilda angelägenheter. Om det finns synnerligare skäl får längre ledighet beviljas. Skolan har vidare ett uppdrag att ge eleven de förutsättningar som krävs för att eleven ska kunna nå de uppsatta målen. I de fall rektor anser att en ledighet kan riskera att eleven inte kommer att nå målen ska ledigheten avslås. För att underlätta för skolan och föräldrarna i samband med att en ledighet planeras bör skolan vara tydlig med skollagens innehåll och elevens möjligheter till att nå uppsatta mål i dialogen kring ledighet.

Enheterna har över lag en allt bättre systematik i att anmäla kränkningar. Skolor som inte har gjort detta tidigare har nu kommit igång med att anmäla kränkande behandling och nu

²⁷ Frågorna ”Lärarna i min skola tar hänsyn till elevernas åsikter” och ”Jag vet var jag skall kunna för att nå kunskapskraven

ser vi ett system som fungerar. Anmälningar av kränkande behandling ligger relativt konstant. Elva av sjutton skolområden har gjort anmälan om kränkande behandling till huvudman under vårterminen 2018. Hur kommer det sig att sex skolområden inte har anmält någon kränkande behandling under vårterminen? Har dessa skolområden en väl utarbetad systematik kring kränkningar, eller gör lärare och rektorer olika bedömning av liknande händelser? Uppföljning och diskussioner sker för närvarande i rektorsgruppen med syfte att göra en likvärdig bedömning av kränkningar.

Administration och hantering kring anmälningar av kränkande behandling bör förenklas genom hela ledet, från händelse till uppföljning av huvudman. I dagsläget upplevs rutinen som mycket tidskrävande och hanteras av flertalet personer. Ett förslag till utveckling och förenkling av rutinen är bland annat att digitalisera anmälnings- och uppföljningsprocessen. Det viktigaste är att alla enheter har ett väl fungerande och förebyggande arbete mot kränkande behandling.

Utvärderingen av förstelärarnas uppdrag samt lärdomar till kommande projektperiod kommer att behandlas mer ingående under maj månad då en utvärderingsträff sker i regi av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen. Alla skolformer med förstelärare är inbjudna att delta i utvärderingsträffen. Några framgångsfaktorer som har lyfts i genomförda samtal är vikten av tydliga uppdrag och mandat, att arenor skapas för försteläraren att utöva sitt uppdrag på samt en ökad förståelse hos övriga lärarkår kring syftet med uppdraget. Behovet av förankring och legitimitet för försteläraryuppgifterna för att uppnå positiva effekter av uppdragen lyfts även i Statskontorets uppföljning av karriärtjänster. Enligt Skolverkets beskrivning av förstelärarens roll är det en framgångsfaktor för att skapa legitimitet att tydligt informera all personal om vilka uppgifter som tillhör respektive försteläraryuppgifter. Skolverket lyfter i sin beskrivning av förstelärarens roll även vikten av samarbete och regelbunden dialog och uppföljning mellan förstelärare och rektor som en viktig framgångsfaktor. Det finns inte plats för avundsjuka och rädslan att vara mer än någon annan i uppdraget. I Statskontorets uppföljningar av karriärtjänstreformen har det dock framkommit att det troligen har funnits missnöje med reformen i lärarkåren. Detta har koppling till att lärarkåren historiskt har haft stärkt kollegial känsla där det kan vara svårt att ”sticka ut”. Det behöver slutligen läggas stort fokus på hur uppdraget påverkar eleverna i slutändan. Det är där vi vill se skillnad.

Inom fritidshemmet verksamhet genomförs enkäter till vårdnadshavare som har barn inom fritidshemmet. Resultaten visar att många vårdnadshavare är nöjda med verksamheten. Vi har dock utmaningar i att få fler vårdnadshavare att besvara enkäten då vi upplever en låg svarsfrekvens. I dialog med skolor där svarsfrekvensen har ökat under läsåret anges olika framgångsfaktorer för att få upp svarsfrekvensen. Det är viktigt att informera vårdnadshavarna att fritidshemmen tar till sig av de resultat de får och att månadens fråga är en viktig del i fritidshemmets kvalitetsarbete. Det visar sig också hjälpa om fritidshemmet informerar i sitt veckobrev om kommande fråga samt vad resultatet blev från föregående fråga. En ytterligare nyckelfaktor kan vara att våga möta vårdnadshavarna och beskriva det pedagogiska arbetet som sker. Som nämnt under resultatdelen genomfördes en enkät till medarbetarna på våra kommunala fritidshem under vårterminen. För att synliggöra kvaliteten i de kommunala fritidshemmen på Gotland samt uppmärksamma utvecklingsområden ser vi ett behov av vidare analys utifrån genomförda enkäter. Analysen planeras att genomföras under hösten 2018.

5.1.4. Grundsärskola och gymnasiesärskola

Inom grundsärskolan samt gymnasiesärskolan visar resultaten att eleverna överlag är mycket positiva till undervisningen i skolan vilket är mycket glädjande att se. Den övergripande nöjdheten har ökat 2017 jämfört med 2016 med 8 indexpoäng vilket måste ses som en stor ökning i sammanhanget. Även vårdnadshavare till elever inom grundsärskolan och gymnasiesärskolan får möjligheten att besvara en enkät. Resultaten är mycket positiva och vi kan se att vårdnadshavarna är nöjda med skolans verksamhet. Som för grundskolan och gymnasieskolan visar dock elevenkäten att elevernas intresse för skolarbetet är något låg. Även frågorna som rör delaktighet genererade något lägre resultat, även om skillnaderna jämfört med resultatet på övriga frågor är marginella. Låga resultat i frågor kring lärande och delaktighet i alla skolformer uppmärksammades även i analysrapport 2 läsåret 2016/2017. Grundsärskolan och gymnasiesärskolan kompletterar resultaten av elevenkäten med djupintervjuer med eleverna. Av djupintervjuerna framkommer att eleverna tycker att det händer mycket roligt i skolan. I analysrapport 2 läsåret 2016/2017 diskuterades dock sambandet mellan elevernas upplevelse av delaktighet och deras intresse och nyfikenhet gällande skolarbetet. Både Skolverket och annan forskning visar på att ökad upplevelse av delaktighet främjar elevernas intresse för att lära. För mer om detta hänvisas till analysrapport 2 läsåret 2016/2017. Detta tyder på att elevernas upplevelse av delaktighet är viktigare för att främja intresset för skolarbetet än att eleverna tycker skolan är rolig. Utifrån detta kan vi förklara varför eleverna säger sig tycka skolan är rolig och ändå svara lågt när det gäller intresset för skolarbetet.

Grundsärskolan och gymnasiesärskolan arbetar tillsammans med eleverna kring resultaten av elevenkäten och skapar på så vis delaktighet för eleverna.

Vi ser att det pågår ett aktivt och väl fungerande värdegrundsarbete i grundsärskolan och gymnasiesärskolan. I sammanhanget är de relevant att lyfta att det som tidigare nämnt finns en nationell utmaning i att sex- och samlevnadsundervisningen brister inom både grundskola, grund- och gymnasiesärskola och gymnasieskola. Detta visar på vikten av sex- och samlevnadsundervisning i alla dessa skolformer.

5.1.5. Gymnasieskola

Vi ser att Wisbygymnasiet har ett mycket väl fungerande systematiskt värdegrundsarbete bland annat genom IRL. Fördelarna med IRL är flera och eleverna upplevs positiva till upplägget. Vi ser dock farhågor i att det endast är vissa klasser som får ta del av utbildningen då utbildningen är efterfrågestyrd. Hur säkerställer vi att alla elever får ta del av IRL som utbildningsform? I sammanhanget är de relevant att lyfta att det som tidigare nämnts finns en nationell utmaning i att sex- och samlevnadsundervisningen brister inom både grundskola, grund- och gymnasiesärskola och gymnasieskola. Detta visar på vikten av fortsatt fokus på sex- och samlevnadsundervisning.

Att det systematiska värdegrundsarbetet fungerar väl bekräftas i elevenkäten som visar att eleverna känner sig trygga i skolan. Däremot är elevernas intresse och nyfikenhet låg. Detta gäller även för grundskolan och grund- och gymnasiesärskolan. Även frågorna som rör delaktighet har relativt låga resultat, även om resultaten inte är lika låga som för nyfikenheten. Låga resultat gällande nyfikenhet är inte unikt för Gotland utan gäller även för övriga Sverige, vilket framkommer av tidigare resultat av Skolenkäten. Överlag låga resultat i frågor kring lärande och delaktighet i alla skolformer uppmärksammades även i analysrapport 2 läsåret 2016/2017, där vi diskuterade sambandet mellan elevernas upplevelse

av delaktighet och deras intresse och nyfikenhet gällande skolarbetet. Både Skolverket och annan forskning visar på att ökat upplevelse av delaktighet främjar elevernas intresse för att lära. För mer om detta hänvisas till analysrapport 2 läsåret 2016/2017.

Wisbygymnasiet berättar att det från elevenkätens resultat är frågan om nyfikenhet som utmärker sig som ett område att arbeta vidare med. Skolan har systematiskt involverad eleverna i arbetet med resultatet av enkäten och låtit eleverna klassvis arbeta ned resultatet av enkäten och formulera vad som ligger bakom resultatet.

Wisbygymnasiets försteläraryppdrag har haft varierande effekt. Under vårens kvalitetsuppföljningssamtal framkommer några framgångsfaktorer för att skapa försteläraryppdrag som ger effekt i verksamheten. Faktorer som påverkar positivt är tydlig ledning, styrning och uppföljning från skolledningen. Som nämnts tidigare i rapporten har detta stöd av Skolverket som i sin beskrivning av förstelärarens roll lyfter vikten av samarbete och regelbunden dialog och uppföljning mellan förstelärare och rektor som en viktig framgångsfaktor. Det är även viktigt att förstelärarna har arenor att arbeta på och mandat till att driva sitt uppdrag. Att förstelärarna till viss grad saknar arenor för att sprida sitt arbete och skapa mandat efter att Läslyftet påbörjades visar vikten av att vara uppmärksam på hur nya satsningar i skolan påverkar försteläraryppdragen. I samband med att skapa mandat detta lyfter som tidigare nämnt Statskontoret behovet av förankring och legitimitet för försteläraryppdragen för att uppnå positiva effekter av uppdragen. Enligt Skolverkets beskrivning av förstelärarens roll är det en framgångsfaktor för att skapa legitimitet för försteläraren och försteläraryppdraget att tydligt informera all personal om vilka uppgifter som tillhör respektive försteläraryppdrag.

Ett hinder för att skapa mandat för förstelärarna att driva sitt uppdrag är inslagen av jantelag som fortfarande finns, även om Wisbygymnasiets skolledning upplever att detta har förändrats och förbättrats de senaste åren. Som tidigare nämnt framkommer det av Statskontorets uppföljningar av karriärtjänstreformen att det troligen har funnits missnöje med reformen i lärarkåren. Detta har koppling till att lärarkåren historiskt har haft stärkt kollegial känsla där det kan vara svårt att ”sticka ut”.

Utvärderingen av förstelärarnas uppdrag samt lärdomar till kommande projektperiod kommer att behandlas mer ingående under maj månad då en utvärderingsträff sker i regi av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen. Alla skolformer med förstelärare är inbjudna att delta i utvärderingsträffen.

5.1.6. Vuxenutbildningen

I likhet med gymnasiet framhåller rektor för vuxenutbildningen att det för att få effekt av försteläraryppdragen är av största vikt att ha avstämningssamtal mellan skolledare och förstelärare under uppdragets gång. Som redan nämnts tidigare stöds denna uppfattning av Skolverket som lyfter vikten av samarbete och uppföljande dialog mellan förstelärare och rektor som en viktig framgångsfaktor för försteläraryppdrag som ger effekt. Utvärderingen av förstelärarnas uppdrag samt lärdomar till kommande projektperiod kommer att behandlas mer ingående under maj månad då en utvärderingsträff sker i regi av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen. Alla skolformer med förstelärare är inbjudna att delta i utvärderingsträffen.

Utifrån vårens kvalitetsuppföljningssamtal framkommer det att de frågor kring sexuella trakasserier som har lyfts i och med upprop som bland annat #metoo är en självklar del av värdegrundsarbetet. Särskilt viktigt är värdegrundsarbetet inom bland annat kursen svenska för invandrare (SFI). Utifrån det som framkommit i vårens kvalitetsuppföljningssamtal med vuxenutbildningen framkommer inga avvikelser när det gäller värdegrundsarbetet. Vi ser dock att detta arbetet kan vara en utmaning i vuxenutbildningen som är en mycket bred och differentierad verksamhet med ett ständigt in- och utflöde av elever.

5.1.7. Folkhögskola

Vi ser att det pågår ett omfattande och systematiskt värdegrundsarbete på Gotlands folkhögskola. De nyanlända som läser Etableringskursen och SFI på folkhögskolan får rika möjligheter att möta de andra deltagarna på folkhögskolan och integreras på detta sätt i det svenska samhället. Folkhögskolans unika utgångspunkt för att främja integration lyfts även i Folkbildningsrådets i kartläggning av svenska för invandrare i folkhögskolan. Genom kartläggningen framkom synpunkter bland annat kring att folkhögskolans arbetar med att deltagarna ska känna tillhörighet och att svenska för invandrare inom folkhögskolans ramar skulle kunna vara en integrationsutbildning framför en språkutbildning.

6. Slutsatser

Det systematiska kvalitetsarbetet har utvecklats och styrkedjan har i många fall satt sig hela vägen från Region Gotlands koncernstyrkort till och med handlingsplan, men arbetet med medarbetarkontrakt behöver utvecklas. För att få effekt av styrkedjan är det av största vikt att inte göra större ändringar i de prioriterade utvecklingsområdena i verksamhetsplanen mellan åren. Därav följer att det även är av stor vikt att vi blir bättre på att begränsa oss till att söka de riktade statsbidrag som kan kopplas till verksamhetsplanen. För att handlingsplanen ska bli ett levande dokument föreslår vi att handlingsplanen framöver kontinuerligt kan revideras under året. Vi föreslår även att se över benämningen av de olika planerna i styrkedjan för att underlätta för chefer och medarbetare att hålla isär de olika planerna. I skrivande stund är arbetet med handlingsplaner fortfarande en relativt ny del av det systematiska kvalitetsarbetet. För framtiden är det viktigt att följa upp vilken effekt innehållet i handlingsplanerna har haft i verksamheterna.

Vi ser att vårdnadshavare till barn i förskolan behöver få större insyn i vilka delar barnen kan påverka under dagens aktiviteter. Vi vill även trycka på vikten av att förskolorna tar med vårdnadshavarna i analysen av enkätresultaten för att få konkreta svar på varför resultatet ser ut som det gör. Det är även viktigt att förskolechefen uppmärksammar eventuella avvikelser i resultaten och tittar på orsaker och lösningar tillsammans med föräldrar och medarbetare.

Som konstaterades i analysrapport 2 läsåret 2016/2017 är det fortsatt ett utvecklingsområde för Gotlands kommunala skolor att öka elevernas delaktighet. Inför kommande elevenkät behöver frågan kring elevers nyfikenhet och intresse skrivas om för att öka möjligheten till analys utifrån resultaten.

För att synliggöra kvaliteten i de kommunala fritidshemmen på Gotland samt uppmärksamma utvecklingsområden ser vi ett behov av vidare analys utifrån genomförda enkäter. Analysen planeras att genomföras under hösten 2018.

Ett omfattande och kontinuerligt värdegrundsarbete pågår i våra verksamheter. Inom förskolan och grundskolan behöver verksamheterna arbeta tillsammans med hemmen kring värdegrundsfrågor. Vi ser stora fördelar för barnen om förskolan/skolan och föräldrarna har samma syn på värdegrundsfrågor. De frågor kring sexuella trakasserier som lyfts genom upprop som #metoo och #tystiklassen ingår redan i detta arbetet. Utifrån vårens kvalitetsuppföljningssamtal och Skolverkets rapport ser vi dock att det finns brister i sex- och samlevnadsundervisningen och att denna undervisning behöver få ett ökat fokus. Wisbygymnasiets arbete inom IRL har många fördelar och uppmärksammar frågor inom genus, sex och samlevnad. Vi ser dock farhågor i att det endast är vissa klasser som får ta del av utbildningen då utbildningen är efterfrågestyrd. Wisbygymnasiet behöver se över fördelningen av denna undervisningsform och göra den tillgänglig för alla elever på Wisbygymnasiet.

Försteläraryupdragens effekt i verksamheterna varierar både mellan enheter och uppdrag. Framgångsfaktorer för ett lyckat försteläraryupdrag är tydlig ledning och styrning, regelbunden dialog och uppföljning mellan rektor och förstelärare samt att försteläraren har mandat och arenor för att genomföra sitt uppdrag.

Satsningen inom tillgängliga lärmiljöer kommer ge effekt genom att öka elevernas trygghet, tillgång till kunskap och ökad skolnärvaro. Det blir spännande att följa upp och utvärdera utbildningsatsningen på att göra all utbildning och undervisning mer tillgänglig för alla barn, elever och vuxna.

Vi kan nu följa upp och se att satsningen på PRIO ger effekt på skolornas systematiska kvalitetsarbete och därmed ökar elevernas resultat på sikt. PRIO ligger till grund för grundskolornas handlingsplaner och har en tydlig organisation och struktur.

Den nya handlingsplanen för att förebygga, förhindra och åtgärda skolfrånvaro i grundskolan och gymnasiets nya frånvarotrappa verkar ha effekt genom att processerna kring frånvarorapportering är tydliggjorda och att skolorna i större utsträckning uppmärksammar elevers frånvaro i ett tidigt skede. Skolorna behöver nu försöka se mönster och förstå orsaker till frånvaron för att kunna möta och ändra elevers beteenden där närvaron är låg. En större informationsinsats vid alla föräldramöten bör genomföras vid höstterminens start för att tydliggöra elevens rätt till utbildning och vad föräldrarnas ansvar är enligt skollag. Handlingsplanen ska följas upp och utvärderas efter läsåret 2017/2018 års slut och eventuellt revideras inför kommande läsår.

Enligt Skollagen ska rektor bedöma ansökningar om ledighet utifrån en samlad bedömning av elevens situation i varje enskilt fall. Det finns behov av att säkerställa att ledighetsansökningar i Gotlands kommunala skolor hanteras enligt Skollagen.

Gällande kränkande behandling behöver en djupare analys göras inom de förskolor, förskoleklasser, grundskolor, fritidshem samt gymnasieskolan där inga anmälningar sker alternativt få anmälningar sker. Vidare åtgärd är att utbildnings- och arbetslivsförvaltningen ska skicka en förfrågan till Barn- och elevombudet att komma till Gotland och föreläsa för

all personal inom förvaltningen. Detta för att all personal ska få information och kunskap om det förebyggande arbete vi är skyldiga att bedriva enligt skollagen (2010:800, 6 kap).

7. Referenser

Analysrapport 2 läsåret 2016/2017. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen

Folkbildningsrådet. *Svenska för invandrare på folkhögskola – kartläggning för 2016 och 2017.* Folkbildningsrådet 2017.

Skolinspektionen. *Sex- och samlevnadsundervisning.* Skolverket 2018

Skolverket. *Förstelärarens roll.*

<https://www.skolverket.se/kompetens-och-fortbildning/skolledare/forstelararens-roll-1.257719>

Statskontoret. *Uppföljning av karriärstegsreformen för lärare, delrapport 1.* Statskontoret 2015

8. Bilagor

Bilaga 1	Kallelse till kvalitetsuppföljning för skolledare VT 2018 inkl. frågeställningar
Bilaga 2	Kallelse till kvalitetsuppföljning för övriga chefer VT 2018 inkl. frågeställningar
Bilaga 3	Resultatsammanställning elevenkäter åk 3, 5, 8 och år 2 på gymnasiet HT17
Bilaga 4	Resultatsammanställning elevenkät grund- och gymnasiesärskola HT17
Bilaga 5	Resultatsammanställning enkäter till vårdnadshavare läsåret 2017/2018